

ГОД V ЛІПЕНЬ - ЖНІВЕНЬ № 4 (43)
1951 г.

БОЖЫМ ШЛЯХАМ

ДВУМЕСЯЧНЫ ЧАСАДІС БЕЛАРУСКАЕ РЭЛІГІЙНАЕ ДУМКІ

З ІМЕСТ

а. Леў — Пазнайма сваю псыхіку	1
а. Л. Гарошка — Што дало Беларусі хрысьціянства?	3
а. Ч. Сіповіч — Кіеўская Мітраполія ў другой палавіне XVIII стаг. (Працяг 3)	5
Т. Малько — Супэраторная бомба	7
А. Жменя — Абышлося бяз цуда	8
Н. Н. — Божа! (верш)	9
А. Н. — Тыдзень Беларускіх Каталіцкіх Інтэлектуалістаў	10
Дэлегат — Зьезд «Пакс Романа» ў Фрэймсе	11
На рэлігійнай ніве	12
Беларуская хроніка	14
Пошуки	16
Абраамі з жыцыця	**

«SUR LA VOIE DIVINE»

BULLETIN RELIGIEUX BIELORUSSIEN BIMESTRIEL

Année V.

№ 4 (43)

Juillet-Août 1951

51, rue des Sts-Pères — PARIS - VIe

Перадпілата «Божым Шляхам» на 1951 г.		
	За адзін нумар	На год
Францыя	50 фр.	300 фр.
Англія	1 ш. 5 пэн.	7 шыл.
Аргентына	2 пэз.	10 пэз.
Аўстралія	1 ш. 10 пэн.	9 шыл.
З. Ш. А.	20 цэн.	1 дал.
Бэльгія	8 б. фр.	45 б. фр.
Данія	1 д. кар.	6 д. кар.
Канада	20 цэн.	1 дал.
Нямеччына	70 пф.	4 н. м.
Швэція	1 ш. кар.	6 ш. кар.

Гроши слатець на адресы:

У ФРАНЦЫІ:

Chèque Postale : Paris c. 6287 44
R. P. Horosko Leo, 95, rue de Sèvres,
PARIS VIe.

У АНГЛІІ:

Rev. dr. C. Sipovic, Marian House, Holden Avenue, LONDON N. 12.

У АРГЕНТЫНЕ:

Sr. Juzefovic Henryk, Calle Irala 1510 Dock Sud, BUENOS AIRES.

У АЎСТРАЛІІ:

Mr. Jackievicz Donat, 60, Fisher Str.
East BRISBANE, Qld.

У БЭЛЬГІІ:

Mr. Vostrykau Michel, 8, Place Hoover,
LOUVAIN.

У НЯМЕЧЧЫНЕ: Weissruthenischer Caritasdienst in Deutschland. (20b) Goslar/Harz, Sommerwohnenstrasse 1 A.

КНІЖКІ ДА НАБЫЦЫЯ.

У Беларускіх Каталіцкіх Місіях у Лёндане і Парыжы можна купіць наступныя беларускія кніжкі:

Друя В. — Ты і яна.	250 фр — 6 шыл.
а. Л. Гарошка — Душа	40 фр. — 1 шыл.
а. Л. Гарошка — Паходжанье чалавека	20 фр. — 10 пэн.
а. Л. Гарошка — Св. Еўфрасіня — Прадслава Полацкая	130 фр.— 3 шыл.
Г-і Я. — Наша Краіна. Літаратурная чытанка	300 фр. — 6 шыл. 10 пэн.
Г-і Я. — Казкі № 2	30 фр. 15 пэн.
Г-і Я. — Казкі № 3	30 фр. 15 пэн.
Равенскі М. Арсеньева Н. — Магутна Божа. Песні з нотамі.	— 5 фр. 3 пэн.
Народная казка — Музыка і чэрці	40 фр. 1 шыл.
Сяднёў М. — Цень Я Купалы	30 фр. 15 пэн.
Каваль П. — Беларусь у датах, ліках і фактах	250 фр. 6 шыл.
Змагар А. — Случчакі-Апавяданьне	— 100 фр. 2 ш.
Змагар А. — Рэпка-казка	— 30 фр. 15 пэн.
Малітаўнік «Божым шляхам»	80 фр. 2 шыл.
Малітаўнік «Holas Dušy»	200 фр. 5 шыл.
Паштоўкі з беларускімі краявідамі	— 15 фр. 8 п.
Камплект часапісу «Божым шляхам» за мінулыя гады	1200 фр. 1 ф. 10 шыл.
M. Bahdanovic — Weissruthenischer Heimat. Lyrik	— 50 фр. 2 шыл.

Зьвярташа на адресы: У Францыі:

R. P. Horosko Leo, 95, rue de Sèvres, Paris VI.

У Англіі: Rev. dr. C. Sipovic, Marian House, Holden Avenue, LONDON N. 12.

У Нямеччыне: Weissruthenischer Caritasdienst in Deutschland. (20b) Goslar/Harz, Sommerwohnenstrasse 1 A.

У ВАГА!

Усю карэспандэнцыю для рэдакцыі «Божым шляхам» просіца высылаць на вышэйпаданы асаблісты адрас адказнога рэдактара а. Л. Гарошка.

Рэдакцыя.

З беларускае народнае мудрасьці

Чужую бяду пальцам разъвяду, а на сваю рады не знайду.
Чужымі съязамі не разжывешся.
Чужым розумам разумны ня будзеши.
Чужы хлеб смачны да ня съты.
Чужых людзей слухай, а свой розум мей.
Чужая хвалячы замкі, ня гань свае клямкі.
Чым болей маем, тым хшівейшыя бываєм.
Чым гаршчок накіпіць, тым і пахнець.
Чыя душа часныку ня ёла, то й пахнуць ня будзе.
Чэраз сілу і конь не пацягне.

Шануй адзежу дома, а яна цябе ў людзях.
Што занадта, то і съвінні не ядуць.
Што знаем — за плячыма ня носім.
Што каму баліць, той аб tym і крычыць.
Што качан, то галава; а што галава, то розум.
Што край, то абычай; а што старана, то новіна.
Што пасееш, то й пажнеш.
Што плюнеш, таго не падымеш.
Што сабе ня міла, таго і другому ня зыч.
Што сёньня зробіш, таго заўтра ня будзеш рабіць.
Што хораша, то сама сябе хваліць.

БОЖЫМ ШЛЯХАМ

Год V.

ЛІПЕНЬ — ЖНІВЕНЬ. 1951.

№ 4 (43).

Пазнайма сваю псыхіку

У старых рымлянаў калісь была шырока ведамая прыказка: «Ясныя дагаворы робяць шчырых прыяцялёў». Гэтыя глыбокія і разумныя слова подыктавала вёкавая практика. Калі-б у сучасным грамадзкім і асабістым жыцці было больш шчырасці, напэўна было-б менш непаразуменняў і больш прыязні. Гэта ў адноўкавай меры адносіца да ўсяго людзтва, як і да кожнага чалавека пасобку. Мы, беларусы, з гэтага гледзішча не зьяўляемся выняткамі.

Яснасьць дагавораў і шчырасць адносінаў вымagaе перш-на-перш дакладнага ўзаемапазнання, дзеля гэтага напэўна ня будзе бескрысным, хоць крху ўважней прыглянуцца сваёй псыхіцы і, пазнаць свае так лепшыя бакі, як і нястачы, каб ведаючы іх, можна было ў дачыненнях з нашымі бліжнімі дайсьці да тых «ясных дагавораў».

Паміж нешматлікімі дасыльднікамі, якія займаліся пытаньнем беларускае псыхікі, пануе пагляд, што беларусы зьяўляюцца найбольш спакойнымі славянскім народам; беларус для сяячога супакою можа ахвяраваць шмат «каб толькі было ціха ліха». Што беларусы любяць спакойнае жыццё, гэта праўда, але яна не азначае, што беларусы зьяўляюцца выняткамі спаміж славян і ня маюць так званае «славянскае сварлівасці». Хоць у сапраўднасці тая аслаўленая «славянская сварлівасць» ня ёсьць чымсьці горшым, як сваркі і бойкі ў некаторых зах.-эўрапейскіх парламэнтах, але аб гэтых народах чамусьці ня кажуць, што яны сварлівыя. Справа ў тым, што ў харахтары беларуса, а часткава і ў іншых славян ёсьць істотная азнака: шчырасць. Беларус калі любіць, дык усім сэрцам, а калі ненавідзіць, дык так-жэ ўсімі сваімі сіламі; крывіць душою ён ня любіць. Дзеля гэтага можа здарыцца, што не зважаючы на так мілае сэрцу жаданьне супакою, ён можа пасварыцца і нават пабіцца з некім нават дзеля малаважнае рэчы і зынічыць усе кладкі да пагаднення. Толькі з дурнем ня хоча займацца: «Меўбы з дурнем ваяваць, лепей сваё дарараваць».

«Сварлівасць» часта лагодзіць, а часта і зусім выпраўляе іншую ня зусім пахвальную ў сабе азнака беларускага харахтару: саламяны агонь. Праўда, дрэнна, што часта і ў грамадзкай працы

дзеячы захопліваюцца толькі саламяным агнем. Калі аднак прыглянуцца ўважней да беларускага «саламянага агню», дык ён ня ёсьць вынікам слабасці волі, але хутчэй вынікам празмернае шчырасці, якая вядзе да фізычнага вычарпання так арганізму, як і пачуццяў, а тым самым і да «загасання агню». Радаю на гэта магла-б быць разумная памяркоўнасць.

Аднак гэтае зьявішча ня ёсьць між беларусаў агульным, а ў сівеце чымсьці надзвычайнім; на-адварот, яно спатыкаецца між усіх народаў, як сангвінічны тып харахтару, між беларусаў-жа ёсьць паважны процэнт флегматыкаў. Аднак зразумела, што нават і невялікі процэнт непаседаў заўсёды хутчэй зъверне на сябе ўвагу якраз падчас свае рухавасці.

Амаль усюды ведамае зьявішча, што людзі, якія калісь былі сабероўнымі, не шануюць тых, якія з іхняга асяродзьдзя выбываюцца на вышэйшыя становішчы; у беларусаў у гэткіх абставінах непашана выяўляецца вельмі моцна і часта на дадатак да яе можа далучыцца заздрасць з боку тых, якія так-жэ маглі-б пайсьці ўпярод, але ня робяць гэтага з пасыўнасці, або дзеля матэрыяльных пяжкасцяў. Гэтае людзкая слабасць існавала між людзьмі ад вякоў, бо-ж і Хрыстос казаў: «Няма прарока бяз чэсьці, акрамя толькі ў ягонай бацькаўшчыне» (Мат. XIII, 57). У гэтым сказе Хрыста побач дакору сцьвярджаецца факт, з якім трэба лічыцца.

Усякія нястачы харахтару сваіх бліжніх, а нават і найвышэй паstaўленых людзей, беларус выказвае ў форме вельмі вострае насымешкі, або сарказму. З гэтага гледзішча беларускія прыказкі зьяўляюцца адзінмі ў сваім родзе. Вось палу прыкладаў: «Грудзь калясом, а сэпель пад насом», «Адзін лапаць, другі бот, а я шляхіц да лібог», «Ён за пяць грошаў вош да Смаленску пешкі пагоніць» (аб скнэры), «Не сабака брэша, а ты кажаш», «Ня даў Бог сівіні рог, а то-б увесы сьвет перавярнула» і пад. Пры гэтай нагодзе варта зацеміць, што вострая насымешка над дрэннымі азнакамі харахтару іншых, хоць і няпрыемная для тых, да каго адносіцца, ёсьць прыродным праявам крэтыкі, а гэта харектэрizuе беларуса,

як прыналежнага да заходня-эўрапейскае культуру, бо на Усходзе крытыка здушана нават у думаньні.

Таму, што беларускае баярства вынарадавілася ў XVII і XVIII стаг., а сучасны беларускі народ складаецца пераважна з сялянства, якое доўгія вялікія наяло на сабе цяжар паншчыны, скасаванае толькі 90 г. таму, дык ня дзіва, што яе ўплыў яшчэ съледны на беларускім харктары, як: нерашучасць, жаданье «ісьці съледам за дзедам», «паглядзім, як іншыя», заблізкае знаёмства з карчмою і інш. Аднак усё гэта ёсьць часовым зьявішчам і ў нармальных умовах можа хутка зыніць.

Вельмі харктэрна, што не зважаючы на паншчыну і на доўгі бездзяржаўны пэрыяд беларус не затраціў здаровага дзяржаўнага змыслу. Нават у абліччы жарстокіх імперыялістычных і тэро-рыстычных наступаў розных акупантаў беларускі актыў змог разьвіць беларускі адраджэнскі рух да такоё ступені, што з ім павінны лічыцца нават тыя, каму ён ёсьць косткай у горле.

Беларус гілдзіца паніжэннем і лісылівасцю з гэтай апошняе востра съмяеца: «Лоб нізкі, нос сылізкі, відаць, што лізаў панскія паўміскі».

Ад тых, якія выступаюць у ягоным імені, беларус хоча відаць усё, што яны ў яго імені робяць. Дзеля гэтага ад няпамятных часоў у нас існавала віча, якое да апошніх дзён асталося ў форме сходаў. Гэту рысу беларускага харктару мусіць мець на ўвесь і сучасныя грамадзкія дзеячы, бо да скрытых людзей ня толькі беларусы, але агулам на ўсім съвеце адносяцца ня-прыхільна. Зрэшта інфармацыя аб сваёй дзеянасці можа быць і выявам даверу і сродкам на-віязання прыязні.

Пашана да старых традыцый у беларуса ўка-рэнена вельмі глыбока. Прыказка аб гэтым кажа: «Хай лепш згіне ўся вёска, чым старыя абычаі», а гісторыя съведчыць, што каісіе нават вілікія князі, бяручи пад сваю ўладу паасобныя беларускія княствы, мусілі забавязвацца: «навінаў ня ўводзіць і старыны не парушаць». Аб гэтым варта відаць асабліва тым дзеячом, якія маюць вельмі моцныя рэфарматарскія жаданьні. Нават эміграцыйная практика паказала, паколькі розныя «рэформы» ёсьць пэўнымі шляхам да кампрамі-тацыі іхных ініцыятараў.

Беларус не съплющаецца з выказваньнем сваіх думак перад мала знаёмыі — гэта вынік доўгавіковага досьледу, дзякуючы якому беларус змог захаваць сваю самабытнасць і ня ўпасці ў розныя пасткі акупантаў. Затое мае патрэбу выгава-рыца ў такім кругу людзей, дзе не пагражае ад-казнасць за вастрэйшае слова. Звычайна на вёс-цы даюць волю языком на пасядзеніках; нешта падобнае бачым у заходня-эўрапейскіх клубах. Кожны чалавек сябе лепш пачувае ў шчырым та-

варыстве, тымболыш беларус, у якога шчырасць належыць да істотных азнакаў харктару.

Аўтарытэтаў беларус слухае пастолькі, паколькі яны заслугоўваюць на послух. Даўней былі выпадкі, што віча нават князю «паказвала пучы», калі не магло з ім дайсьці да згоды.

Беларус ня любіць хваліца і выстаўляцца, больш ахвотна ён называе сябе простым чалавекам і ня любіць тых пыхшікаў, якія самі сябе хвалиць, кажучы аб іх: «Хто сам сябе хвалиць, хай таго пярун спаліць». Зрэштаю, гэткаю ёсьць ня толькі думка беларусаў, але і ў сёв. Пісаныні гаворыцца: «Гордым Бог працівіца, а пакорным дае ласку» (Якаў, IV, 6). У самай ацэнцы прастаты і пакоры ў беларусаў выступаюць два розныя матывы: адзін карысны, ён кажа: «Пакорнае цялятка дзівье маткі съсе», а другі цэніць прастату, як іншоту, бо: «У простых сэрцах Бог спачывае», «Прастата съвятая, яе-ж і на зубы падымаюць».

Беларус любіць, калі нават высокапастаўленыя асобы маюць тую съвятую прастату і ўмеюць зынізіцца да масаў, знайсьці з імі супольную мову. Сялянства па гэтым ацэнівае сапраўдную велич чалавека, кажучы: «Той сапраўды вялікі чалавек, што з вучонымі вучоны, а з мужыкамі мужыкі». Гэтае адказвае эвангельскому ідэалу, бо, напр., апостол Павал казаў аб сабе: «Для ўсіх я стаўся ўсім, каб усіх збавіць» (І Кар. IX, 22).

Так злажылася беларуская гісторыя, што вернымі беларускай традыцыі асталіся пераважна сяляне, дзеля гэтага і любоў да замлі, да свае нівы, ёсьць амаль агульна беларускаю азнакаю.

Прывязанасць да ўласнасці ёсьць агульна-людзкаю азнакаю, у беларуса яна прымае яшчэ ту ю ахварбоўкі, што аб чым ён ня можа сказаць: «гэта маё», хоць часткава, тое для яго не заслугоўвае на большую пашану: «Ох, Божа мой, хоць хароши, да ня мой!», «Чужыя хвальячы замкі, ня гань свае клямкі», «Хто чужое шануе, той свайго ня мае».

У выніку гаспадаравання акупацыйных уладаў беларускі народ вельмі абяднеў, але ў натуры беларуса асталося незрабаваным вяліке багацце: працавітасць. Працуе беларус з сэрцам; і пяскі, і багны стаюцца ўраджайнімі пад націскам яго крывавага мазаля.

У звязку з працавітасцю ў беларуса вытварыўся давер да ўчынкаў, а недавёр да слоў. Гэтае канкрэтнасць можа нават некаму выдавацца прамернай, аднак ёсьць факт, што «беларус не памацаўшы, не паверыць», і нават памацаць мусіць ня раз, а некалькі разоў.

Свой жыццёвы досьлед беларус выказвае ня праста, але ў вобразнай форме, найчасціцей, як прыказкі, у якіх слова часта маюць пераноснае значэнніе.

Падаючы гэтых некалькі азнакаў беларускага харктару і не займаючыся іхнім аналізай, трэ-

ба адразу засыерагчытса, што іх нельга ўагульняваць, бо як адменнае аблічча аднага чалавека ад другога, так адменныя іхныя харктары. Ды гэтыя ўвагі вельмі няпоўныя, бо падаць поўны абраз псыхікі беларуса ў часапісным артыкуле немагчыма. Мэтаю гэтага артыкулу ёсьць збудзіць у чытача зацікаўленыне парушанаю тэмаю.

Калі-б у нашых грамадzkіх і прыватных дачыненнях звязрталася больш увагі на псыхіку чалавека агулам, а беларуса ў асаблівасці, дык няма сумніву, што гэта сталася-б паважным кансалідацыйным дзейнікам.

Як съвет съветам, а людзі людзьмі здараліся і ў сям'і, і ў грамадзе розныя церці і непарафумёны. «Нават гаршчок з гаршком цернецца, ня то каб чалавек з чалавекам не пасварыўся», кажа народная мудрасць. Калі аднак мы ведаем нары слабыя мейсцы і нястачы харктару іншых, тады лягчай зыменшыць і колькасць і якасць непарафумёныя. Але да гэтага патрэбна съведамая праца ў кірунку грамадzkага выраблення. Яе перадумоваю ёсьць вышэй успомненае пазнанье сябе і сваіх бліжніх, а накіравана яно мусіць быць да канкрэтнае мэты: каб мне было добра з іншымі, а іншым — добра са мною.

Калісі на Беларусі сялянё часта паказвалі, як на прыклад грамадзкае салідарнасці жыдоўскі

кагал. Ня ідэальны гэта прыклад, але часам прыкладам можа быць. Трэба аднак ведаць, што салідарнасць кагалаў была вынікам доўгага і пляновага выраблення, якое знайшло свой выяў у малітве рабіна перад Судным Днём, якая пачыналася словамі: «Усявышні Божа, хай ня будзе майму народу сорамна за мяне і няхай мне ня будзе сорамна за мой народ».

Мы, хрысьціяне, адносна дачыненьняў да нашых бліжніх, маем у навуцы Хрыста шмат лепшых і ясьнейших прыкладаў, чым у кагалах. Св. Эвангельле мае поўна прыгожых і лёгкавыканальных радаў у спраке ўзаемадносінаў і ўзаемнага пазнання, незраўнаных паводле свае яснасці і канкрэтнасці, трэба іх толькі лепш пазнаць і ўспрыніць. Вось адна з гэткіх радаў: «Ня судзеце, каб вас ня судзілі. Бо, якім судом судзіце, такім і вас асудзяць; і якою мераю мераеце, гэтакаю і вам адмерыцца. І што ты глядзіш на сучок у воку брата твойго, а палена ў сваім воку ня бачыш» (Мат. VII, 1-3).

Калі-б гэтыя съвятыя слова былі выпісаны і толькі на паперы, але глыбока ў нашых сэрцах і кіравалі нашымі думкамі і дзеяньнем, дык бязумоўна наш цяжкі асабісты і народны жыцьцёвы крыж, быў-бы менш даймающим.

а. Леў.

Што дало Беларусі хрысьціянства?

Памінаючы гісторычнае пытаньне: калі і як звязвалася хрысьціянства на Беларусі, тут хочам звязрнуць увагу толькі на тоё, што дало хрысьціянства беларускаму народу.

Для яснасці саме тэмы прыпомнім толькі факт, што хрысьціянства звязвалася на Беларусі зусім пэўна ўканцы дзесятага стагодзьдзя, значыць больш як на паўвеку перад падзелам Царкоў. Вось-жо хрысьціянства прыйшло на Беларусь у сваёй непадзельнай форме, як Праваслаўна-Каталіцкая Царква; у гэтай форме яно трапіла на ўраджайнную глебу беларускага душы і ўжо ў XII в. прынесла прыгожыя квёткі: вялікіх беларускіх съвятых, а тым самым і на грамадзкае жыцьцё яно мусіла мець паважны ўплыў.

Можна шмат гаварыць аб tym, якія багацці прынесла нашаму народу хрысьціянства, але для яснасці саме справы лепш будзе абмежавацца да кароткага пералічэння гэтага багацця, а што да саме ацэны, дык няхай кожны чытач зробіць гэта сам.

1. Найважнейшы скарб, які прынесла з сабою хрысьціянства на Беларусь ёсьць аўтентычныя слова Божае, гэта ёсьць эвангельская навука і ўсе скарбы сьв. Пісаныя і сьв. Традыцыі, а разам з гэтым хрысьціянская мараль і хрысьціянская філія-

зофія, — якія пачалі паволі пранікаць у съветагляд беларуса і ў ягонае практычнае жыцьцё.

2. Разам з хрысьціянствам прыйшла асьвета. Закладаючы першыя школы для ўзгадавання кадраў духавенства, а разам з тым і агулам для шырэньня асьветы. Зьяўляючыся кнігі, перапішчыкі кнігаў, а ўсёлед за імі і арыгінальныя беларускія пісьменнікі, перш духоўныя, а потым і съвецкія.

3. Арганізуючы парахві, хрысьціянства дае штуршок для арганізацыйнага жыцьця. Каля царквы арганізуючыца брацтвы, ды іншыя ўстановы.

4. Кананічнае царкоўнае права, якое йдзе да нас і з Візантый, і з Нямеччыны, мае вялікі ўплыў на кодыфікацыю беларускага права, якое знайшло свой прыгожы выяў у Літоўскім Статуте.

5. Няма сумніву, што мастацтва існавала на Беларусі і да хрысьціянства, але з прыходам хрысьціянства, яно атрымала новую невычарпалную крыніцу для развіцця і ўзбагачання свае тэматыкі. І так: малярства атрымала новую галіну свайго развіцця — іконографію, орнамэнтыку рэлігійнага зместу, мініяцюры, фрэскавае мастацтва і мазаіку; музыка ўзбагацілася рэлігійнымі мэлёдыямі на візантыйскіх і рымскіх асновах; развіваеца ювелірнае мастацтва.

6. Будаўніцтва даўній на Беларусі было пераважна дзеравяннае, хрысьціянства прычыняеца да паўстання і разьвіцця мураванага будаўніцтва. Беларускія дойліды ня толькі бяруць прыклад з візантыйскіх святыняў, але і самі вытвараюць беларускі будаўнічы стыль, як аб гэтым съведаць: слáўная царква сьв. Спаса каля Палацку і Каложская царква ў Горадні.

7. Важней як матэрыяльнае будаўніцтва ёсьць будаўніцтва духовое; хрысьціянства дало Беларусі вялікіх святых. Да сёньняшняга дня іх нарахоўваецца ў нас толькі 25 чалавек з розных пластаў грамадзянства: князёў, ваякаў, сялянаў, манахаў, манахініяў і святароў — але трэба сабе шчыра сказаць, што гэта толькі частка тых сьветлых постасцяў, перад якімі нават варожыя для Беларусі ўлады мусілі скліць свае голавы. Нам самым варта пазнаць лепш сваіх святых і папулярызаваць іхны культ.

8. Хрысьціянства адчыніла для Беларусі дзіверы да скарбаў культуры Захаду і Усходу. Веда-ма, што народ, які замыкаеца ў сабе і заусёды варышца ў сваім сосе, хутка даходзіць да ўпадку. Для духовага разьвіцця неабходна вымена думак, бо думка запладняе думку, і хрысьціянства дало неабмежаваныя магчымасці ў гэтым кірунку.

9. Маючы адну літургічную мову, хрысьціянства тым самым спрыяла вытварэнню аднае літаратурнае мовы і прычынялася да аб'еднання беларускіх пляменіньяў у адзін народ.

10. Тая палеміка і баражыба, якая была запачткована ўканцы XVI в. і разгарэлася ў XVII в у звязку з каталіцтвам усходняга абраду на Беларусі, некаторымі гісторыкамі ацэньваецца толькі, як адмоўнае зъявішча. Вось-жо трэба сабе ўсьведаміць, што ў сапраўднасці тагачасныя рэлігійныя спрэчкі прычыніліся да пабуджэння і паглыблення беларускае нацыянальнае съедамасці, да ўзбагачання пісьменства. Дзеяя гэтага падчас скасавання Уніі ўсякія спрэчкі былі як найбольш жарстока забаронены.

11. Бяспрэчна, што каталіцтва з своею зды-цыплінаванасцю ўносіць вельмі карысны дзейнік у беларускую псыхіку.

12. Трэба выразна разрозніць палітыку епархіі чужынцоў у часе паняволення Беларусі ад дзейнасці Каталіцкае Царквы, як такое. Не зважаючи на ніякі чужацкі ўплыў, ніжэйшае каталіцкае духавенства даўней было амаль выключна беларускае і падтрымовала беларускую нацыянальную съедамасць. Уніяцкае беларускае духавенства ўвесь час карысталася ў казаннях і катэхізацыі беларускаю моваю і толькі пасля скасавання Уніі забаронена гаварыць казаньні пабеларуску ў 1840 г. Рыма-каталіцкае духавенства на Беларусі паколькі было беларускага паходжання шмат дзейнічала для ўмацавання беларускае нацыянальнае съедамасці, пры-

кладам гэтага можа быць школа а. Магнушэўскага ў Крошыне, з якое выйшаў першы беларускі сялянскі паэт Паўлюк Бахрым. Калі ма-ла ёсьць падобных постасцяў, дык трэба не забывацца, што найбольш стойкія баражыбіты гінулі ў далёкай чужыне на засланьні, напр., а. Язэп Анчэўскі памёр аж у Суздалі 1877 г., прасядзеўшы аж 32 гады ў строгім запярці і толькі адзін Бог ведае, колькі падобных мучанікаў аддало жыццё за Божую і народную справу.

13. Пачаткі беларускага адраджэнскага руху звязваліся ў каталіцкім асяродзьдзі: Каліноўскі, Баршчэўскі, Чачот, Дунін-Марцінкевіч, праф. Эпімах-Шыпілла і бацька беларускага адраджэння Фр. Багушэвіч — ўсё гэта дзеячы ўзгадаваныя Каталіцкаю Царквою, не ўспамінаючы ўжо каталіцкага духавенства, якое актыўна ўдзельнічала ў гэтым руху. Паясьніць гэты факт можна тым, што Каталіцкая Царква прыщчэпілае сваім вернікам глыбокі іdealізм і ахвярнасць.

14. Каталіцтва на Беларусі ўплывала так-жа і на Праваслаўе, якое на нашай бацькаўшчыне шмат у чым розніцца ад расейскага Праваслаўя. Акрамя абрадовых розніцаў, яно на Беларусі ня мае ані цэзаропапізму, ані крайняе пасыўнасці.

15. Калі ў новых і навейших часох Усход пе-растаеть быць культурным цэнтрам, а такім цэнтрам стаўся Захад, дзе як-ні-як каталіцызм ёсьць адною з найбольш жывучых рэлігій, дык лучнасць з гэтым Захадам дапамагала і дапамагае беларускаму народу заняць сваё мейсца ў сям'і перадавых культурных народаў.

16. Насупраць усім варожым перашкодам кадры съедамага беларускага каталіцкага духавенства ўзрасталі штораз больш. Калі на пачатку XX стаг. вялі беларускую рэлігійную адраджэнскую працу толькі адзінкі, як: кс. кс. Лісоўскі, Будзька, Астромовіч, дык ужо ў часе першае сусьветнае вайны іхны рады папоўніліся дзесяткамі маладых актыўных беларускіх духоўных, якія былі на такім высокім духовым і культурным узроўні, што нават у часе наступу польскага нацыяналізму на беларускі каталіцызм, Апостальскі Пасад даручае адну з місіяў для эміграцыі ў Кітаі беларускім съедаром.

17. Ужо ў часе першае сусьветнае вайны беларускі каталіцкі рух быў натолькі ўзмогся, што з ім мусілі паважна рагавацца нават вышэйшыя епархі-небеларусы. У 1917 г. 24-25 траўня адбыўся першы зъезд беларускага каталіцкага духавенства ў Менску, які сформулаваў беларускія дамаганыні адносна ўвядзення беларускае мовы ў касцельнае жыццё і гэтыя дамаганыні тагачасны віленскі біск. Ропт афіцыяльна зацвердзіў, загадваючы асобным цыркулярам падуладным сабе духоўным, карыстацца беларускаю мовою ў казаннях і навучанні рэлігіі ў парахвіях з беларускім насельніцтвам.

Потым польскі ўрад па стараўся абсадзіць віленскую мітраполію такім беларусаненавісінкам, як міт. Ялбжыкоўскі, які ў 1925 г. скасаваў цыркуляры біск. Роппа. Аднак раз кіненае зерне, хоць і было моцна прыглушана польскаю ўладаю, не паддалося поўнаму зьніщчэнню.

18. Не-ад-рэчы будзе ўспомніць, кто беларуская рэлігійная літаратура ад часу адраджэння заўдзячвае сваё існаванье амаль выключна дзейнасці беларускага каталіцкага духавенства. Ад 1926 г. у Вільні існавала Беларускае Каталіцкае Выдавецтва, ягоныя выданыні становілі амаль 80 проц. усіх беларускага тагачаснае рэлігійнае літаратуры. Падобнае звязаніе можна бачыць і на эміграцыі: да гэтага часу паказалася на эміграцыі 12 назоваў беларускіх рэлігійных часопісаў, але толькі 71 экзэмпл.. З іх 47 каталіцкіх (66,5 проц.), 20 праваслаўных (27 проц.), і 4 сектанцкіх (5,5 проц.).

19. Аб тым, як сапрауды каталіцызму шырока адчыняе дзіверы для беларускага народа ў міжнародным жыцці могуць съведчыць сучасныя эміграцыйныя адносіны. Не зважаючи на сваю невялікаю колькасць, беларусы каталікі з'яўляюцца роўнапраўнымі сябрамі ўсіх міжнародных каталіцкіх прачынаньнях і арганізацыях. Беларускія Каталіцкія Місіі ў Парыжу і Лёндане аснованы тады, калі яшчэ ўрадам гэтых дзяржаў трэба было шмат даказваць абы існаваныні бе-

ларускае нацыі. Ватыканская радыёстанцыя першая ўключыла беларускія перадачы ў сваю праграму.

20. Не беспадстаўна і ня дзеля нейкіх часовых меркаванняў, але зусім згодна з сваім гісторычным і культурным шляхам, самыя-ж беларусы заўчыюць сябе да народаў Захаду.

Гэтае кароткае і сухое пералічэнне фактаў мае на мэце некаму накінуцца. Наадварот сучасны каталіцызм нават і ў сваёй місійнай працы моцна падчырквае пашану свабоднае волі кожнага чалавека, бо яна дана чалавеку самым Богам. Мэтаю гэтага артыкулу ёсьць даць вернікам магчымасць пазнаць, дзеля чаго сучасны бальшавізм востра выступае супраць хрысьціянства агулам і асабліва супраць каталіцызму. Як бачым з вышэй пёралічаных фактаў, каталіцызм вельмі успамагае і ўзмацняе нацыянальны рух нават і панявленых народаў, бальшавізм-жа наадварот прыгноблівае ўсякі праяў нацыянальнае съведомасці так у агульнаграмадзкім, як і ў рэлігійным жыцці. Наступ на Каталіцкую Царкву цяпер вядзеца з усіх бакоў і ў абліччы гэтае небясьпекі нашым святым абавязкам ёсьць стаць на абарону Каталіцкага Царквы, бо ў залежнасці ад таго, які будзе канец сучасных варожых нападаў на каталіцызм, злежыць і будучыня беларускага народа.

а. Л. Гарошка.

Кіеўская Мітраполія у другой палавіне XVIII стаг.

(Працяг 3)

Полацкая Архіепархія.

Стараадаўны беларускі горад Полацк заснаваўся перад IX стаг., а біскупскім пасадам стаўся ён у пачатку XII стаг., а магчыма што шмат раней. Летапісы першы раз успамінаюць аб Полацку ў 862 г., а аб Полацкім біскупу ў 1105 г. (1), аднак ведамыя вучоныя, як праф. Голубінскій (2) і Сапунов (3) пачатак Полацкай епархіі адносяць да часоў сьв. Уладзімера (прыблізна каля 992 г.) толькі што ня ведамыя першыя Полацкія епархіі аж да 1105 г., гэта значыць да часу высьвячэння яп. Міны.

Шмат прычын склалася на тое, што Полацк стаўся славітым беларускім горадам. У першую чаргу ўславілі яго вялікія беларускія дзеячы і святыя, якія або вышлі з Полацку, або там жы-

лі і дзейнічалі. Гэткімі былі: Рагнеда, Брачыслаў, Усяслаў Чарадзей, Лазар Богша, дойлід Іван, сьв. Прадслава-Еўфрасіня, сьв. Параскева Полацкая, др. Францішак Скарэна, Сымон Полацкі, сьв. Ёсіф Кунцэвіч і інш.

Праз доўгі час полацкія ўладыкі стаялі ў раходзе царкоўнае епархіі, як біскупы. У 1511 г. Еўфімі (1504-1512) першы стаў ужываць тытул архібіскуп. Перад гэтым яшчэ біскуп Каліст II (1458-1459), а за ім ягоныя наступнікі пачалі тытулавацца біскупамі Полацкімі і Віцебскімі, потым дадалі яшчэ іншыя тытулы (4). У XVII стаг. полацкія каталіцкія епархіі тытулююцца: біскупам Полацкім, Віцебскім, Мсьціслаўскім, Аршанскім і Магілёўскім. Дзеля таго, што ў Полацкай архіепархіі праз увес час існаваньня Уніі знайходзілася нейкая колькасць праваслаўных са сваёй вышэйшай епархіяй, ужыванье уніяцкімі ўладыкамі ў сваіх тытулах вышэй успомненых гарадоў мела сваё значэнне. І так мы бачым, калі адбы-

1. Полное Собрание Русскихъ Лѣтописей, I, с. 119, 128.
2. Голубинский — История Российской Церкви, С.-Петербургъ, 1868, Т. II, с. 22. увата 45, так-же т. I, увага 75.
3. Сапуновъ — Историческая судьбы Полоцкой Епархии, Витебскъ, 1898, 141.

4. Сапуновъ — Цытав. твор, с. 145-148.

ваўся кананічны допыт пры назначэныні Язона Юнашы Смагажэўскага на суфрагана біск. Фл. Грэбніцкаму і калі ў дакументах канцэлярыі польскага караля ў тытуле Палацкага архібіскупа было прапушчана «Магілёўскі», дык была выслана рэкламацыя ў Варшаву, каб гэны пропуск папраўіць (5).

У часе абвешчання Уніі ў Берасьці (1596) Палацкая Архіепархія займала абліз трох ваяводстваў: Палацкага, Віцебскага, Мсціслаўскага і часткова Ліонскага. У гэтай расцягласці яна існавала да 1772 г., калі большая яе частка апынулася пад Расейю.

У 1772-1793 гадох дзяржава-адміністрацыйны лад на Беларусі змяняўся аж трох разы (6). У 1772 г. мейсца успомненых вышэй ваяводстваў занялі дзінцы губэрні: Пскоўская і Магілёўская, дзелячыся ў сваю чаргу на 9 т. зв. уездаў (паветаў). На чале губэрніяў стаялі губернатары, каторыя зьяўляліся падуладнымі найвышэйшага імп'ератарскага намесніка Беларусі Рыгора Чарнышэва. Такі парадак трываў нядоўга, бо толькі да 1776 г., калі на прапанову таго-ж графа Чарнышэва былі створаны губэрні: Палацкая і Магілёўская. Пасыль другога і трэцяга падзелу Рэчыпаспалітае ўся Беларусь, за выняткам Берасьцейшчыны, была падзелена на 6 губэрніяў: Смаленскую, Магілёўскую, Менскую, Віленскую, Горадзенскую і Віцебскую.

Палацкая Архіепархія была адною з першых у радзе епархіяў Кіеўскае Мітраполіі. Пяршынство ёй слушна належала дзеля шматлікіх прычын: была яна адною з найстарэйшых, найбольшую аблізарем і лікам вернікаў. Нічога так-жадзіўнага, што быў час, калі беларусы уніяты трывалі стырно ў кіраванні Уніяцкай Царквы на Беларусі і Украіне, а бальшыня Кіеўскіх Мітрапалітаў выбиралася сярод Палацкіх біскупаў.

Адзін з малодшых украінскіх гісторыкаў а. др. Прашко ў сваёй мала ведамай для беларусаў дакторскай працы, гаворачы, аб стане Каталіцкай Царквы ўсёх абраду ў палавіні XVII стаг. даслоўна піша: «У тым часе ўва Усходній Каталіцкай Царкве (Кіеўскай Мітраполії), мелі верх беларусы і цэнтрам лічыўся горад Менск, або Жыровіцкі манастыр. Таму ў XVII стагодзіні ў Менску і ў успомненым манастыры адбывалася шмат звезды айцоў Базыльянаў і іншых кангрэсаў уніяцкага епархіі, таму так-жа ў Менску, а ня ў іншых гарадох уніяты залажылі сваю сэмінарью» (7).

У XVIII стаг., асабліва пры яго канцы, калі ўся

5. Ліст Я. Ю. Смагажэўскага да Апост. Нуңцыя Вісконти з дня 23 кастр. 1762 г.; Vatykanski Archiu, Nunzi di Vars., t. 41, f. 53 v.
6. Гл. арт. Хв. Ільшэвіча ў Гадавіку Беларускага Науковага Таварыства ў Вільні, 1933, кн. I, с. 54-56.
7. Praszko — De Ecclesia Ruthena Catholica, Romae 1944, 11.

Беларусь апынулася пад Расеяй, сітуацыя въмінілася радыкальна: Унія на Беларусі сыштэматычна нішчыцца, а на Украіне пад Аўстрый, яна ня толькі захоўвалася, але яшчэ ўзмацнялася.

Аб рэлігійным стане на Беларусі пры канцы XVIII стаг. шмат нам гаворань сыпіскі паraphвіяў, якія захаваліся дагэтуль у Ватыканскіх архівах. Датычна Палацкае Архіепархіі, дык са сыпіску з 1772 г. выявляючы наступныя даныя: у 1772 г. яна налічвала 596 уніяцкіх паraphвіяў злучаных у 27 дэканатаў. Пасыль першага падзелу Рэчыпаспалітае ў межах гэтай апошняй асталося толькі 130 паraphвіяў аб'еднаных у 7 дэканатаў. Дэканаты Гомельскі і Рагачоўскі, якія належалі да Мітрапалітальнае епархіі, пасыль 1772 г. былі ўзяты пад апеку архібіскупам Палацкім, а пасыль сімерці архібіскупам Смаленскага Лепкоўскага ў 1778 г. усе уніяцкія паraphвіяў Смаленскай епархіі перайшлі пад юрысдыкцыю тагачаснага Палацкага архібіскупам Язона Юнашы Смагажэўскага. Такім чынам усіх вернікаў беларусаў каталікоў усёх абраду ў Палацкай Архіепархіі налічвалася каля мільёна. У той час каталікоў лацінскага абраду на Беларусі ў межах расейскай імперыі налічвалася да 100.000, а праваслаўных да 300.000 (8). Нельга прысягаць за праудзівасць гэтых статыстычных даных, аднак няма сумніву, што яны ў 90% адказваюць праўдзе і гаворачь самі за сябе ня толькі аб рэлігійных адносінах на Беларусі ў XVIII стаг., але агулам у справе беларускае дэмографіі, каторая аднак не ўвайходзіць у абсяг закраненася тут тэмы.

Для нашае царкоўнае гісторыі ёсьць вельмі вартасны сыпіскі паraphвіяльных цэркvaў і дэканатаў Палацкае Архіепархіі зроблены архіб. Яз. Юн. Смагажэўскім 17.X.1772 г., значыць зразу пасыль падзелу Рэчыпаспалітае і таму ў ім пералічана толькі 465 паraphvіяў, вось-жа бяз тых 130, якія асталіся ў Рэчыпаспалітай. Пэўна-ж было-б цікава падаць тут увесь гэны сыпіскі, бо ён паўнайшы з усіх беларускіх епархіяў, але таму, што гэта заняло-б амаль паўчасамісі, абліжуемся толькі да сыпіску дэканатаў (9):

1. Дэканат Палацкі — 27 цэркvaў;
2. Дэканат Вяліжскі — 18;
3. Дэканат Сябежскі — 24;
4. Дэканат Асьвейскі — 19;
5. Дэканат Бешанковіцкі — 27;
6. Дэканат Віцебскі — 17;
7. Дэканат Веляшкоўскі — 17;
8. Дэканат Городэцкі — 17;
9. Дэканат Мсціслаўскі — 25;
10. Дэканат Засожанскі — 38;
11. Дэканат Гарэчынскі — 23;
12. Дэканат Заполянскі — 41;
13. Дэканат Талочынскі — 20;
14. Дэканат Мігулінскі — 23;
15. Дэканат Смалянскі — 30;
16. Дэканат Белчынскі — 19;
17. Дэканат Дуброўскі — 17;
18. Дэканат Loret — Kościół Katolicki a Katarzyna II, Warszawa 1910, 200-201; Lehtone — Die Polnischen Provinzen Russlands, Berlin 1907, 561.
9. Vatykanski Archiu, Nunzi di Vars., t. 141, f. 2.—3 v.

канат Быхаўскі — 20; 19. Дэканат Цяперынскі — 19; 20. Дэканат Галаўчынскі — 22. Разам — 465 цэрквай.

Адначасна са сьпісам архіб. Язон Юноша Смагажэўскі таго самага дня 17 кастрычніка 1772 г. выслаў суправаджальны ліст да Апостальскага Нунцыя ў Варшаве Вісконті, такога зъместу:

«Эксцэленцыя,

Каб лепш абясці пачынку справу тутэйшага каталіца праз некалькі дзён я павінен быць у стаўцы Расейскай імпэрыі, спадзяючыся, пры нябеснай помачы, зъяднаць ласкавасць Імпэратрыцы на карысць у будучыні для гэтае каталіцае аўтарні. Прыйдзіць я не магу думанць, што падобны плян можа некаму выдавацца не на мейсы ў той час, калі ён адказвае справядлівасці і правілам ветлівасці, а нават гэтага вымагае абавязак падудніці і ня маё н мэце нічога іншага, як толь-

кі захаваць каталіцкую рэлігію. Я быў-бы шчасльным, калі-б знайшоў там зьдзейсьненне сугэстыяў Вашае Эксцэленцыі, для якое тымчасам высылаю залучаныя тут рэгістры цэрквай, што астадліся пад маёю пастырскай апекай, хадзя яны і перайшлі пад новую ўладу. Можа стацца, што пры канчатковым урэгуляваньні граніц, астанаецца якансці парахвія ў Рэчыпаспалітай і ў такім выпадку я нейкім знакам хутка выяўлюю гэта для Вашае Эксцэленцыі.

Рыхтуюся да вырашаючага падарожжа і з поўнай пашанай астадліся адданы, удзячны і пакорны слуга Вашае Эксцэленцыі.

Яzon Юноша Смагажэўскі
Архібіскуп Полацкі.

Полацк, 17 кастрычніка 1772.

а. Ч. Сіповіч.

(Далей будзе)

Супэраторная бомба

Усяго некалькі гадоў таму людзі навучыліся вырабляць атомныя бомбы і аб іх ужо ведае ўсё чалавецтва і мае страх перад імі, бо іхня разбу́ральна сіла неімаверна жахлівая. Крыніцаю энергіі атомнае бомбы ёсьць тая сіла, якая звязвае электроны, іёны і пратоны ў адзін атом.

Калі такая моцная сіла захавана ў атоме, дык якая мусіць быць тая сіла, якая знайходзіцца паза атомам, але якая накіравала свою энэргію на тварэнне атомаў?! Фізыкі адмаўляюцца шукаць яе хэмікі — ня маюць магчымасці, а іншыя прыродазнаўцы навукоўцы адказваюць, што гэта не належыць да абсягу іхных досьледаў. Аднак знайсці тулу вельмі важна, бо калі такая магутная энэргія знайходзіцца ў атоме, дык якая-ж мусіць быць энэргія ў той крыніцы, адкуль гэтая энэргія пералілася ў атом?! І якая аграмадная тая сіла, якая змусіла яе пераліцца??!

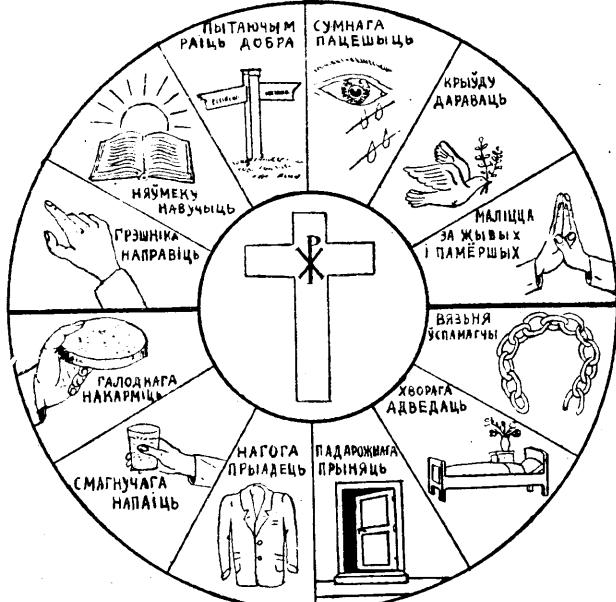
Адказ на гэтыя пытаныні сапрауды не належыць да абсягу прыродазнаўчых навук, але затое ёсьць іншыя навукі як: філязофія і багасловія, якія ўжо даўно адказалі на вышэйпастаўленыя пытаныні. Гэтыя навукі кажуць, што першапачатковаю крыніцу ўсея энэргіі, якая існуе на сьвеце, а тым самым і ў атоме, ёсьць усемагутны Бог, а сілаю, якая выклікала тварэнне атомаў ёсьць бескансечная Божая любоў.

Дык гэта Божая любоў ёсьць тою сілаю, якая валадарыць над усім атомным съветам і тым самым яна ёсьць супэрсаю. У адрозненіі аднак ад атомнае сілы яна ёсьць будуюча, творчаю сілаю. Значыць, калі з яе стварыць «бомбу», дык гэта будзе наймагутнейшая ў сьвеце супэраторная бомба. Яна аднак будзе істотна розная ад атомнае бомбы, бо калі атомная, а яшчэ горш вадародная бомба пагражае съвету зынічнайнем,

дык супэраторная бомба, ці інакш кажучы бомба любові ёсьць збаўленнем для съвету. Але ці магчыма яе вытварыць? Так! Ужо Ісус Хрыстос яе кінуў на зямлю; разарвалася яна на Галгофе, разъдзярла занавесу Старога Запавету і дала пачатак Новаму Запавету, Запавету Любові.

Для выраблення атомнае бомбы будующа аграмадныя фабрыкі, траціцца неімаверна вялікія сумы грошаў, а для вытварэння бомбы любові выстарчае маленькая фабрыка — людзкое сэрца, якое шчыра прымае і практыкуе хрысьціянскую любоў бліжняга.

Для вытварэння атомнае бомбы патрэбны да-

Добрыя ўчынкі для душы і для цела бліжняга

рагія речавіны, як ураній, цяжкая вада і інш.; для бомбы любові выстарчае шчырае прыняцьце навукі Хрыста.

Для перавозу атомнае бомбы патрэбны адұмысловыя дарагія самалёты і вымуштраваныя лётнікі; для бомбы любові выстарчаюць людзкія вусны і руки.

На самую думку аб магчымасыці выбуху атомнае бомбы людзі калоццаца са страху, а падчас самога выбуху дрыжыць зямля, зрошаная морам людзкое крыві; ад бомбы любові сунімаецца боль, гояница раны душы, радуеца людзкое сэрца.

Абышлося бяз щуда

Людзі любяць розныя надзвычайныя гісторыі, розныя сэнсацыі, але каля сапраўдных надзвычайных зьявішчайчаста прыйходзяць зусім абыякава і не заўважваюць іх.

Каб ня быць галаслоўным, тут раскажу адну падзею, якая некалькі гадоў таму сталася ў адной шэрай беларускай вёсцы ў Стадчечыне і аб ікай ня толькі што ніводная газета не зікнулася, але нават цяпер можа і ў самой вёсцы тая падзея пайшла ў няпамяць.

Можа так і лепш, бо сапраўдныя цуды дзеюцца не дзеля заспакаення пустое людзкое цікаўясці, але для добра душы чалавека.

У вёсцы, аб ікай хочу гаварыць, усе ведалі, што Андрэй — чалавек гаспадарны і талковы, старавонічы ягонія бацькі былі вельмі чесныя і рулівія. Затое сын Андрэя, Клім, быў такім ветрагонам, непаседаю і шаляніцаю, якіх рэдка дзе стрэнеш.

Аднаго году Андрэю добра зарадзіла ніва і ён увосень патрасіў свайго багацейшага дзядзьку, каб пазычыў яму малатарню, хутчай змалациць Божы дар. Той паслухаўся, і нават сам прышоў памагчы Андрэю.

Раніцаю загула ў гумне малатарня, сыпнулі з яе, як з процы, на ток залалістыя зярніты пшанічны і зарадавалася Андрэява гаспадарскае сэрца, гледзячы, як увіхаліся каля малатарні яго працавітыя сямейнікі і памагатыя.

Роўны гул малатарні час-ад-часу пранізваўся мацнейшым злосным зыкам, гэта нераскручанае перавяслася пралятала праз зубасты барабан. Усёйшло спруна, аж раптам...

— А-й-ё-ё-!!! — разъдзіраючы душу крык пепрабіў нават зойк малатарні. Зраўнаважаны майстар, які падаваў у малатарню, ўхапіў цэлы спон і кінуў яго ў горла малатарні. Раптам усё спынілася і ўсе кінуліся з гумна да прыводу, адкуль даходзіў крык. Там ля прыводу пад дышлем ляжаў Клім, а ягоная нага дзеесь гублялася між шашырнёй.

Дрыжачымі рукамі, пад гоман ёнкаў, крыкаў і лямантаў майстар разъняў прывод і дастаў Кліму. Галёнка яго правае нагі была расыціненая,

Атомная бомба ў часе выбуху вытварае такую высокую тэмпературу, што паліць і нішчыць усё жывое далёка навокал мейсца выбуху; бомба любові рыхтуе брацкія абымы для душы і цела бліжняга і можа зъмякчыць нават закамяnelыя сэрцы людзей.

Калі бомбамі любові пачнуць ваяваць між сабою паасобныя людзі і цэлыя народы, тады самі сабою зробяцца непатрэбнымі бесканечныя і двудушныя «канфэрэнцыі аб міру» і атомныя бомбы.

Т. Малько.

як апалька, косьці пакрышаны на сечку, акрывчылены ступак целяпаўся на шкуры, як чужы і непатрэбны.

Не марнуючы ні хвіліны часу, Андрэй павёз Кліма ў недалёкае мястэчка, дзе быў даволі добры лекар. Той, паглядзеўши на клімаву нагу, паківаў галавою і сказаў:

— Нічога, чалавеча, з гэтае нагі ня будзе, яе трэба адразаць і то хутка, бо можа бытъ дрэнна.

— Няўжо няма іншага ратунку? з трывогаў ў голасе пытаўся Андрэй.

— Чалавеча, кажу табе, ня траць дарма часу на распытваньні. Ты-ж бачыш, што з косьцяў сечка зрабілася, можа які дробненькі ашчапак трапіць у жылы, дайсыці да сэрца і тады ніхто не паможа. А да таго ў ранах паўцісканы і дзёгаць, і бруд і хто вёдае, што яшчэ, можа агнявіца прыхваціца. Едзь у Стоўпцы, як мага хутчэй. Я толькі вось лепш перавяжу...

Ехаў Андрэй у Стоўпцы сыну нагу адразаць, а яго старыя бацькі ў хаце тупталіся. Баба нешта часта быццам заглядала на вуліцу праз покутнае вакно, а дзед няведама дзе зынік. Калі на нейкі час усе выйшлі з хаты, баба ўпала на калені, заламаўши руکі, глянула на абрэзы, а потым скіліла галаву аж да падлогі і яе бойныя сылёзы зъмяшаліся з пяском... Што рабіў дзед, ніхто ня ведаў, відаць так-же маліўся, але ў такім мейсцы, каб яму ніхто не перашкаджаў.

Цяжка глядзець Андрэю на сына, а калі воз падскакваў на выбоінах і Клім уздрыгваў ад болю, дык Андрэю быццам хто шпількаю калоў у сэрца, але найгорш даймала Андрэя думка, што сын астанецца калекаю на ўсё жыццё.

Далёка ехаць да Стоўпцаў. Вось ён падарозе даяжджае да вёскі, дзе жыў яго знаёмы фэльчар. І прыходзіць Андрэю думка, заехаць да фэльчара:

— Ад гэтага напэўна горш ня будзе, — думae ён.

Пажылы ваенны фэльчар, які за сваё жыццё

бачыў шмат людзіх няшчасціяў у розных больніцах і лязарэтах, паглядзеў на клімаву нагу, памацуў пульс, ды пытае Кліма:

— А сэрца табе не баліць?

— Не, дзядзька, адно нага моцна баліць.

— Гм, праўда з нагою кепская справа, але адрезаць яе заўсёды можна, а тымчасам з Божаю помоччу можна папрабаваць яе выратаваць.

— Дык ёсьць надзея выратаваць? — ажыўўся Андрэй.

— Вельмі маленькая надзея, але мой бацька калісь казаў, што ў Бога і павуціна часам вяроўка становіцца, дык вось папробуем і гэтую невялікую надзею выкарыстаць, толькі каб мне заўсёды быў воз напагатове.

Увязалі клімаву нагу крухмальным бінтам, пабвязвалі раны і дзень у дзень фэльчар акуратна перавязваў іх і штодзенна даставаў з іх амярцьвелья ашчапкі костак.

Але аднаго дня, глянуўши на клімаў ступак, фэльчар зжахнуўся.

— Агнявіца, кепская справа.

На гэтыя слова бабулька вомірг была ля фэльчара.

— Кепска кажаш? — пёрапытала яна.

— Так кепска, цяпер ужо рыскаваць вельмі небяспечна.

— О, сынок мой, з Богам усё можна.

Фэльчар паглядзеў на старую і пачаў далей аглядаць нагу Кліма, потым узяўся за палюх, пачінуў і спытай:

— Ці ты чуеш, як я цісну?

— Чую, — адказаў Клім.

— Гм, вось праява. — Нічога больш ня кажучы, фэльчар вычысьціў раны, ачысьціў занятае агнявіцаю мейсца ад амярцьвелае скуры і на развітаныне казаў Андрэю, каб той нікуды не адлучаўся, бо можа кожнае хвіліны трэба будзе ехаць у Стоўпцы, а сам абяцаў два разы дзённа перавязваць раны.

Неадступна пры ложжу Кліма вартавалі хатнія, а пасылья заявы фэльчара аб пагражаячай небяспечы, дзед і баба ні на хвіліну не адхіляліся з хаты. Іхныя пачыранелія вочы съведчылі аб недаспанных ночах і аб шмат больш чым.

Агнявіца затрымалася, пакінуўши па сабе глыбокую рану на съпінцы ступака.

Клім прыкованы да ложка, шмат мусіў цярпець ад тупога болю косьцяў і ад частых перавязак, а найгорш ад заўсёднае небяспекі, што ногу адрэжуць. Толькі калі пасылья перавязак, ля ягонага ложка садзілася бабулька і пачынала бацьця сваім лагодным голасам дзіцячыя казкі, тады забываўся аб болю. Аднойчыя гэтыя казкі зъмяніліся такою гутаркаю:

— Вось бачыш, мой коцік, ня слухаў ты нікога, дык цябе Бог і пакараў. Як табе цяпер баліць нага, дык гэтак нам балела калісь сэрца, ка-

лі на цябе наракалі суседзі і калі ты вырабляў няма ведама што.

Глянуў Клім на схудзелае і зморшчанае ablіčча любае бабулькі, на пачыранелыя ад недаспанных начэй вочы і толькі тады ўцямі, колькі мусіла вышерпець дзеля яго ягоная добрая бабулька. Аж сылёзы закруціліся ў яго на вачох. Ён узяў яе руку і прыглушаным голасам казаў:

— Я больш ніколі такім ня буду, ніколі...

Праз некалькі дзён фэльчар ужо ўсыміхаючыся перавязваў раны, а праз чатыры тыдні Клім пачаў пробаваць хадзіць.

Вялікае сьвята было ў андрэевай хадзе, калі фэльчар здымалі цвёрдае абандаражаваныне з клімавае нагі. Маці, ведама маці, плакала з радасці, а Андрэй казаў Кліму:

— Пацалуй, шаляніца ты, дзядзьку ў руку, каб ня ён, дык вось астаўся вёчным калекаю.

— Мусіць тут больш чым я памаглі вашыя старыя, — апраўдаўся фэльчар.

— А што-ж мы, — ня гледзячы на нікога, казвала бабулька, — гэта такая Божая воля.

Лекар з суседняга мястэчка пры спатканыні з фэльчарам, вельмі дзівіўся, што ўдалося ўратаваць нагу Кліму, а яшчэ больш з таго, што яна была нічуть не карацейшая за здаровую, але аб цудзе ніякае гутаркі ня было: I так можа лепш, бо калі яшча сёняня Клім недзе жыве, калі ў бурны ваенны час не злажкі дзе сваё маладое галаўы, дык яму нікто не дакучае і не дапытаеца аб tym, як щасціліва скончылася няшчасціе, а дзед і бабулька так-же нікому ня скажуць аб сваіх таёных паводзінах, бо ўжо абое разьвіталіся на век з гэтым съветам.

A. Жменя.

БОЖА!

(Даслана з-за зялезнае заслоны)

Божа, малітваў прачистая мэта,
светлая песня ў натхнёных крыніца,
глянь, як у чулае сэрца паэты
б'е бязупынна жыцьцё навальніцай!

Сылёзаў людзкіх ужо поўныя жмені,
кроў разлілася струёю ля весьніц,
мушу я брацьця ў бязъмерных цярпеньняў
выкупіць сілай натхнёнае песні.

Словы хай сілай прарочай зазвоніць,
сэрца у песню-малітву іх зыніжа, —
толькі ня дай мне ў крыхавае «сёняня»
у пасыці бясьцільна дарогай пад крыжам.

Крыж мне аднолькава цяжкі і мілы,
з гоняў дзірваных яго за субраціяў
буду ахвярна нясыці да магілы,
толькі ня дай мне пад ім заламацца.

З ніваў яго я падняў бяз прымусу,
сілы каханьнем сваім толькі меру;
жоўці пякучай налі мне на вусны —
буду цярпець за Радзіму і верыць.

Буду аб долі адкупленай крозіць,
што расцьвіце нам калісі за гарамі,

буду юсьці па цярністай дарозе,
потым крыавым льючы і сълизамі.

Сэрцам натхнёным, Табой алагрэтым,
дай мне на т з жоўці стварыць асалоду.
Дай адкупіць мне цярпеньнем паэты
волю і долю, і щасцьце народу.

Тыдзень Беларускіх Каталіцкіх Інтэлектуалістаў

Стараньнем Беларускага Акадэмічнага Каталіцкага Аб'яднаньня (БАКА) «Рунь» сёлета між 15-21 ліпеня быў наладжаны ў манастыры айцоў Бэнэдыктынцаў у Шэвэтоны (Бэльгія) — першы Тыдзень Беларускіх Каталіцкіх Інтэлектуалістаў. Праводным клічам Тыдня было: «Адчуваць і думачь згодна з Хрыстом і Царквою» (*Sentire cum Christo et Ecclesia*).

У працах Тыдня ўдзельнічалі сябры «Руні» з Бэльгіі, Англіі, Нямеччыны і Францыі. Зборным пунктом для ўдзельнікаў быў Лювэн. Там у нядзелю 16-VII была адслужжана ўрачыстая Служба Божая ў капліцы айцоў Бэнэдыктынцаў у са-служэныні: а. д-р Робэрта ван Ковэлерт, а Льва Гарошка і а. д-р Чэслава Сіповіча. Прыгожа съпяваву хор беларускіх студэнтаў хоць і ў зменшаным складзе. Там-же ў Лювэне ў беларускім студэнцкім доме а. д-р Робэрт ван Ковэлерт меў даклад па французску на тэму: «Закон сьв. Бэнэдыкта і ягоны ўклад у жыццё Царквы». На дакладзе акрамя ўдзельнікаў Тыдня былі прысутныя госьцы.

У нядзелю адразу папалудні ўдзельнікі Тыдня пераехалі ў Шэвэтоны. Гэтая мяйсцовая сіція паложаная між прыгожых лясоў і ўзгоркаў, вельмі подобная да Наваградчыны, прыпамінала ўдзельнікам адзін з прыгажэйшых куткоў нашаё бацькаўшчыны, за якую супольна маліца і для яе ахвярна працаўца, прыехалі яе расцесьяныя па съвеце сины. Присутніць Я. Э. Слосканса Апостальскага Адміністратора Менскага і Магілёўскага стварала сваесаблівую паважную і пабожную атмасферу, бо ягоная асона была быццам жывым вобразам глыбока веручае і шмат цярпячае бацькаўшчыны.

Падчас усяго Тыдня працы кожнага дня распачыналіся супольна малітваю ўсіх прысутных і Службаю Божаю, на якой штодня бальшыня ўдзельнікаў прыступала да сьв. Прычасці.

На працягу усяго Тыдня лекцыі, даклады і дыскусіі зімалі большую частку дня. Самыя тэмы дакладаў і саліднае іх апрацаванье ўносялі паважны і будуючы настрой. На праграму Тыдня злажыліся наступныя лекцыі і даклады:

Я. Э. Балеслаў Слосканс — «Бог ёсьць Любоў».

а. Леў Гарошка — «Прасльедаваныя хрысціянства калісі і цяпер», «Хрысціянства на Беларусі».

русі», «Што дала Беларусі Каталіцкая Царква?», «Грэх у прыватным і грамадскім жыцці».

а. д-р Чэслаў Сіповіч — «Адчуваць і думачь згодна з Хрыстом і Царквою», «Рэлігія», «Аб'яўленая рэлігія», «Сутнасць Каталіца Царквы», «Праца над сабою».

Міхась Маскалік — «Імкненне да дасканаласці, жывучы ў съвеце».

Алесь Надсон — «Св. Тамаш Мор, муж стану і мучанік за рэлігійныя перакананьні».

Міхась Наумовіч — «Выяўленыне духовага жыцця праз мастацтва».

Вітаўт Рамук — «Каталік у выкананыні свайго прафэсійнага абавязку».

Тодар Мазура — «Бог — цэнтрам чалавека».

Тыдзень быў-бы ня зусім выкарыстаны, калі-б яго ўдзельнікі абмежаваліся толькі да самых тэатрэтычных дакладаў і дыскусіяў. Ён меў на мэце паглыбіць рэлігійнае жыццё кожнага з ўдзельнікаў, дзеля гэтага ў пятніцу 20-VII адбыліся аднадзённыя рэкалекцыі, споведзь і сьв. Прычасце ўсіх ўдзельнікаў.

Падсумоўваючы ўканцы працы цэлага Тыдня, усе прысутныя з прыемнасцю маглі съцвердзіць, што ён прайшоў сапраўды вельмі карысна і памысна. Дзёля гэтага пастаноўлена на будучыню арганізація падобнага Тыдні з магчымасцяй для большае колькасці ўдзельнікаў.

Арганізацыя БАКА «Рун», якая арганізавала гэты Тыдзень, існуе толькі другі год і ня ёсьць масаваю, мэты яе паважныя і вялікія і ёсьць ня мала перашкодаў на шляху да іх ажыццяўлення, але Бог не адмаўляе свае ласкі тым, хто імкненца да шырага выкананыя абавязкаў прызначаных. Стварыцелем кожнаму чалавеку і кожнаму народу. Аб гэтым вельмі хораша гаварыў у сваій канфэрэнцыі Я. Э. Слосканс, кажучы, што усе людзі маюць абавязак з удзялнасці для любага Бога, услаўляць Яго сугучным акордам і кожнаму народу на съвеце трэба выканаць нейкі тон у гэтым акордзе ўслаўлення Бога. Беларускі народ мае так-же прызначаны Богам тон, які мусіць выканаць чым найлепш. У Богу надзея, што ён дас্তыць патрэбную ласку да выкананыя гэтага пачэснага абавязку.

Тыдзень Беларускіх Каталіцкіх Інтэлектуалістаў — хоць гэта была першая спроба сілаў нядыўна

заснаванае арганізацыі, ёсьць вымоўным доказам, што сапраўды ласка Божая ўспамагае выкананьне шчырых намераў.

Адразу пасьля заканчэння Тыдня дэлегацыя ад БАКА «Рунь» паехала ў Францыю на кангрэс «Пакс Романа».

Калі пазволяець матэрыяльныя магчымасці, дык працы гэтага Тыдня будуць выданы асобным зборнікам; а калі не, дык будуць хоць частковая

выкарыстаны на старонках беларускае каталіцкае пэрыядычнае прэсы.

Астоецца толькі пажадаць, каб яшчэ тыя з беларускае каталіцкае інтэлігэнцыі, якія па раскіданы па ўсіх закутках сьвету і да гэтага часу ня сталіся сябрамі «Руні», па стараліся гэта зрабіць, чым хутчэй і ўнеслы свой уклад для беларускае грамадзкае і рэлігійнае справы, паглыбляючы сваю веду і веру, і ўмацоўваючы свою любоў да Бога і Бацькайшчыны.

A. H.

Зъезд „Рах Romana“ у Рэймсе

(Уражэныні беларускага дэлегата)

Закончыўшы шчасльіва Першы Тыдзень Беларускіх Каталіцкіх Інтэлектуалістаў у Шэвэтоны, беларуская дэлегацыя ў ліку пяцёх чалавек ад імя БАКА «Рунь» выбралася ў суботу 21 ліпеня на Зъезд «Пакс Романа» ў Рэймсе (22-29 ліпеня). Гэта ўжо трэці раз беларусы датримоўваюць кроку ўдзельнікам з усяго сьвету ў падобных зъездах; першы раз сустрэліся з ім у Вэрэ недалёка ад Лёндану ў 1948 г., другі раз у Амстэрдаме ў 1950 г. і цяпер пастановілі за ўсякую цану быць у Рэймсе. Тымболыш гэта было неабходна, што на гэтым Зъезьдзе мела канчаткова вырашыцца справа прыняцца Беларускага Акадэмічнага Каталіцкага Аб'яднанія «Рунь» у сябры «Пакс Романа».

Падарожжа не абышлося бяз прыгодаў. З праектаване вялікае дэлегацыі асталося толькі пяць чалавек, бо некаторыя з нашых сяброў не атрымалі дзеля розных фармальнасціяў францускія візы, іншыя дзеля падрыхтоўкі да вясенінх экзамінаў разъехаліся ў розныя манастыры, каб там «екаваць» скрыпты. На француска-белгійскай граніцы, куды мы прыехалі вечарам і дзе мусілі перасесьці на іншы цягнік, даведаліся, што мы выбрали кепскіе спалучэнні, бо цягнік на Рэймс будзе толькі а 7 г. раніцы наступнага дня. Нас 5 чалавек мусіць пераначаваць у Жівэ, але дзе і ў како? На станцыі ўрадаўцы прапануюць гольня лаўкі. Аб гатэлі няма мовы, бо мы ўсе пяцёх за час свайго падарожжа так абязгрошыліся, што маючы разам больш дваццаці кішэніяў, ня маем ніводнае ў якой-бы ня веяў вецер. Пасьля кароткае нарады пастановілім знайсці місцівага параўха, можа ён знойдзе для нас які куток для начлёгу. І не памыліліся. Выйшаў з спавядальніцы ніzkага росту з прыемнай усьмешкай на ablічы францускі дзекан з Жывэ. Даведаўшыся, што мы едзем на Зъезд у Рэймс, але ня маем ўні цягніка, ані грошаў, ахвотна годзіца памагчы нам у прыгедзе, але...

— Ці ня будзеце зашмат вымагаць? — кідае яшчэ адно пытаньне разважны дзекан і ўсміхнецца.

— Да душы не! Абы пераспаць, войчанька! — адказвае гуртам.

Аднак мы больш атрымалі з гасціннасці, чым спадзяваліся. Дзекан накарміў ўсіх і даў усе выгоды, каб маглі добра праспаць нач.

Раніцай ледзь сьвет а. Ч. С. адправіў Службу Божую, усе прычасыліся. Пасьля, хутка пасындаўшы і падзякаваўшы гасціннаму дзекану, селі на цягнік.

З Жівэ ў Рэймс ідзе дарога нейкі час ўздоўж ракі Мэйз, а на кругазоры відны горы Ардэны; буйная зелень, шумлівія воды рэчкі, вяршыні гор — ўсё гэта ў звязанні раненія летняга сонца тварыла нязвычайна прыгожыя абразы і калыхала душу супакоем і настройвала да малітвы. Мы пачалі съпяваць беларускія рэлігійныя песні: «Пачнене вусны нашы гімн Божы...»

І так гімн за гімнам, песня за песніяй і мы не заўважылі, як хутка сталі пад'яджаць да Рэймсу, сталіцы Шампаніі, ведамай ужо за часоў Юлія Цэзара (101-44 пер. Хр.) пад іменем Дурокортогрум. У 1946 г. Рэймс налічваў каля 111.000 жыхароў. Гэты горад сёньня крыху запушчаны і бруднаваты, але за час свайго існаванья ў ім адбываўся няраз падзеі суսветнага значэння: у 496 г. ў ім атрымаў хрост кароль Клёдвіг з рук сьв. Рэмігія, а ў 1420 г. сьв. Жанна д'Арк увяла ў Рэймскую катэдру Карла VII, аддаючы яму вольную Францыю. Вялікая француская рэвалюцыя не прайшла моўкам каля рэймскіх памяткаў; рэвалюцыянэры разబілі ампулку сьв. Рэмігія аб памятніку Людовіка XV і каб не народ, развалілі-б Рэймскую катэдру, адну з лепшых пэрлаў готычнага мастацтва. Дзякуючы Божаму правіду ўцалела яна і цяпер, як і калісі, ёсьць далей сымбалем узлёту душы да Бога, памяткаю велічы рэлігійнага жыцця Францыі і, ня сумняёмся, натхненіем яе адраджэння.

Зъезд «Пакс Романа», хоць і адбываўся пад клічам: «Хрысціянскі съветагляд у адносінах да прафесійнага жыцця і яго ўфармаваньня», шмат прысьвяціў часу на чиста арганізацыйныя, фармальныя справы.

У Зьезьдзе ўдзельнічалі арганізацыі студэнтаў і інтэлектуалісташаў. Звычайна аднак даклады, якія адбываліся ў вялікай, прыгожай салі «Шамбр дэ Комэрс», былі супольнымі для ўсіх. Даклады былі на высокім навуковым узроўні і прасякнутыя глыбокім хрысьціянскім духам. Успомнім найважнейшыя з іх: праф. Рамон Сурганіес дэ Франш (Фрайбург) галоўны сакратар «Пакс Романа» гаварыў аб заданнях інтэлігэнцыі ў сучаснасці; праф. Сарбоны Олівіе Лякомб вельмі глыбока развязаў тэму: Присутнасць ува ўсім хрысьціянскім думкі; праф. Гагх С. Тэйлёр (З.Ш.А.) па прафесіі хэмік меў даклад на тэму: Маральная адказнасць у прафесіі; праф. Фаўсто Монтайарі (Італія) прачытаў даклад: Вольныя прафесіі і іхнія палажэнні ў грамадстве.

«Пакс Романа» ёсьць найбольшай каталіцкай сусветнай арганізацыяй прафесіяналаў, таму на Зьезьдзе ёсьць вельмі цікавымі і важнымі працы плаасобных камісіяў, як: пісьменнікаў, фармацеўтаў, медыкаў, інжынераў і пад. Прапановы, прынятые на камісіях, разглядаюцца на агульных паседжаннях і тут яны прымаюцца, або адкідаюцца. Беларусы ўдзельнічалі ў камісіях: пісьменнікаў, эканамістаў і сціслых навук.

Адноса прыняцця БАКА «Рунь» у сябры «Пакс Романа» дык трэба зазначыць, што заява аб прыняцці была зложана ў мінулым годзе, справа аднак зацягнулася, бо неабходна было выкананы некаторыя фармальнасці, як: выдаць друкам статут на ангельскай мове, атрымаць яго падцверджаньне з Рыму, а перадусім трэба было належна зарганізацца самім і выказацца дзеянасцю. Усё гэта з Божай помоччу было выканана. Адумыснай камісія, пакліканая пленарнай асамблеяй у асаобах: праф. Мійё (французы), праф. Помпэ (гаяндыц) і Рушкоўскі (паляк) — сцівердзіла, што БАКА «Рунь» адказвае ўмоўам, якія вымагаюцца ад сяброў «Пакс Романа», бо яна гуртуе беларускую інтэлігэнцыю ўва ўсіх краінах съвету, яе статут адказвае мэтам «Пакс Романа», яна ёсьць прызнанай і рэкомэндованай найвышэйшымі каталіцкімі царкоўнымі ўладамі. Дзеля гэтага Камісія падала прапанову на пленарным паседжанні, каб БАКА «Рунь» было прынята ў сябры «Пакс Романа». Адзьзял Інтэлектуалісташаў з поўнымі правамі. Ад імя Камісіі рэфэраваў спра-

ву на пленум праф. Помпэ. Прапанову Старшыні Камісіі праф. Лякомб падае да развагі ўсёй асамблеі. Зрывающа бурныя волескі. Усе дэлегаты выказваюць згоду, каб БАКА «Рунь» была прынята ў сябры. Тады а. д-р Ч. Сіповіч звяяртаецца да старшыні прызыдым і да ўсіх прысутных з падзякай за той гонар, які мы, беларусы-каталікі, атрымалі.

«Шлях беларусаў каталікоў цяжкі, — кажа прамоўца, — бо за апошнюю вайну, ніхто толькі не выцярпеў, колькі мы, аднак ія трацім недзеі. З Божай помоччу мы зарганізаваліся, развязваемся і расыём тут на выгнанні. Мы спадзяёмся, што «Пакс Романа», якое цяпёр мы звяяляемся сябрамі, будзе нам моцным апрышчам, а таксама і мы ў будову агульна-хрысьціянскага ідэалу на зямлі ўнясём свой уклад. Адносины старшыні «Пакс Романа» і яго Сакратара да гэтага часу да лас беларусаў можна выказаць прыкладам: «Лагодныя ў спосабе — моцныя ў справе», спадзяёмся, што так будзе і далей, бо такім ёсьць дух «Пакс Романа». Шыгра дзяякую!»

Даслоўна ўсе дэлегаты б'юць брава і шчыра віншуюць нас.

Тут-же пасля прыняцця Беларускага Аб'яднання, на парадку дня стаіць справа прыняцця наддунайскіх немцаў і чэхаславакаў. Як абы адных, так і абы другіх Камісія не змагла пераканацца, што іх можна прыняць і таму перадае справу на пленум, а там вырашаюць: прыняцце абедзвёх арганізацый тымчасам адлажыць.

Беларуская дэлегацыя згодна са сваім стараўным звычаем ушанавала так важную падзею ў жыцці БАКА «Рунь» скромнаю бяседаю. Думаю, што каб насы суродзічы былі прысутныя на салі, калі нас прыгналі ў сябры аднае з найбольшых сусветных арганізацый, да чаго мы прышлі сваімі ўласнымі сіламі, дык бяз сумніву кожны цешыўся-б разам з намі і напэўна падкінуў-бы ад сябе ня толькі які сціплі датак на бяседу, але і на маладую яшчэ «Рунь».

Зъезд у Рэймсе ёсьць гісторычнай датай у жыцці БАКА «Рунь». Гэтак ацанілі яго ўсе прысутныя там дэлегаты, гэтак ацэніць яго і ўсе іншыя насы суродзічы бяз розніцы палітычных, а нават і рэлігійных перакананьняў.

Дэлегат.

НА РЭЛІГІЙНАЙ НІВЕ

НАСТУП НА РЭЛІГІЮ ў МАДЗЯРШЧЫНЕ.

Сёлета 14 каstryчніка ў Ватыкане будуть урачыста абраціць 1500-ыя ўгодкі Халкідонскага сабора, які адбыўся ў 451 г. Гэта быў чацвёрты з чаргі сусветны сабор. На ім асуджана ерась монофізитаў.

НАСТУП НА РЭЛІГІЮ ў МАДЗЯРШЧЫНЕ.

Камуністычны суд у Будапешце сёлета ў канцы чэрвеня засудзіў Я. Э. Яэпа Гроша архіб. з Калочы і ягоных сяброў на вялікія кары. Гэты прысуд выклікаў у цэлым съвеце шырокое водгульле і абураньне. Газэты розных кірункаў амаль

адназгодна съцвердзілі, што гэты акт камуніст. ўлады азначае ня толькі асуджаныне каталіцкага епарха, але ёсьць выразнаю спробау скамправіта-ваць Катал. Царкву ў вачох вернікаў. Сталін і ягоныя паплечнікі пераканаліся, што Каталіцкую Царкву нельга так паняволіць, як Праваслаўную, дзе-ля гэтага пастановілі зынішчыць яе; значыць на лаве падсудных у Будапешце знайходзілася абвіна-вачанау сама рэлігія, якая стаіць папярок камуністычнае дарогі.

Тымчасам у Чэхаславаччыне робіцца іншая спроба зынішчэння Каталіцкага Царквы, там пля-нуёцца ўтварэнне «Праваслаўнае Царквы лацін-скага абраду».

СПРОБЫ «НАЦЫЯНАЛІЗАЦЫІ» ЦАРКВЫ ў АЛЬБАНІІ.

Падобна, як ува ўсіх падсавецкіх краінах, у Альбаніі паход супраць Каталіцкага Царквы зага-страеща штораз больш. Сёлета на пачатку жніў-ня альбанскі камуністычны ўрад выдаў дэкрут, якім альбанскім каталіком забараняеца ўсякая луч-насьць з Ватыканам, затое епархія новае «нацыя-налізаванае» каталіцкага Царквы мае атрымаць за-памому ад ураду.

Каталікоў у Альбаніі было толькі 120.000 чалавек, а епархія ужо даўно або выгнана, або арыштавана.

ВЫМОЎНЫ ЛІСТ ГІШПАНСКІХ БІСКУПАў.

Часапіс Толедскае архідынцэзіі сёлета ўканцы чэрвеня апублікаваў супольную заяву гішпанскіх каталіцкіх епархіаў у справе грамадзкае справяд-лівасыці і дабрадзейнасьці, у якім між іншыми востра асуджаеца «ўсякі таталітарызм, нават і ла-годны».

САЦЫЯЛЬНЫ ТЫДЗЕНЬ.

Французскія Каталіцкія Інтэлектуалісты ладзі-лі сёлета між 17-24 ліпеня ў Монтэлье 38-ы Са-цыяльны Тыдзень, праводнаю тэмаю якога было: «Біялягічныя адкрыцьці і грамадзкая мэдыцына на службе чалавека». Аграмадная колькасць удзельнікаў і шырокое водгучыле на старонках францускае прэсы, выклікане гэтым Тыднем, най-лепш съведчаць аб яго вялікім практичным зна-чэнні.

ПЯТЫ ҚАНГРЭС КАТАЛІЦКИХ ЛЕКАРАЎ.

Сёлета 6-9 ліпеня адбыўся ў Парыжу Пяты з чаргі Кангрэс Каталіцкіх Лекараў, які займаўся тэмаю: «Фармаванье маральнае съедамасыці ў дзяцей».

ПАМЁР КАРДЫНАЛ САПЕГА.

Дня 24 ліпеня памёр у Кракаве Я. Эм. Карды-нал Адам Сапега ў веку 84 г. Гэта быў апошні кар-рынал на свабодзе за зяленаю заслонаю.

ПАДРЫЎНАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ КАМУНІЗМУ.

У падсавецкіх краінах распаўсюджана каля 30

мільёнаў экзэмпляраў брашуры, надрукаванае ў Маскве, дзе падающа дырэктывы барацьбы су-праца Каталіцкага Царквы.

Вось яе найважнейшых шэсць пунктаў:

1. Стварыць падзел між вернікамі і сыветара-мі, і між сыветарамі і біскупамі.

2. Не рабіць мучанікаў. Арыштаваных духоў-ных абвінавачваць, як злачынцаў.

3. Падбухторваць да барацьбы клясаў у радох сыветарства. Падбураць ніжэйшае духавенства су-праца вышэйшага.

4. У кожнай краіне падтрымоўваць маленькія рэлігійныя секты ўсімі магчымымі сродкамі.

5. Урад павінен старацца распасыцерці свой ўплыў на рэлігійныя ўстановы, уводзячы камуні-стай на кіруючыя рэлігійныя становішчы.

6. Манашыя чыны і зграмаджаныні трэба зыні-шыць, бо яны ёсьць калёніямі папства (КІПА).

ЦУДОЎНЫ АЗДАРАЎЛЕНЫНІ ў ЛЮРДЗЕ.

Бюро мэдычных Сыцьверджанінь ў Люрдзе нядаўна падало да ведама, што ў 1950 г. сыцьвер-джана тро аздараўленыні, якія з лекарскага гле-дзішча ёсьць навыясьняльнымі. Акты аб гэтых аз-дараўленынях перасланы ў біскупскія ардына-рыты аздараўленых вернікаў, бо толькі духоўная ўлада кампетэнтная прызнаць нейкі факт за цуда.

СЪМЕРЦЬ СЯСТРЫ СЬВ. ТЭРЭСЫ.

Дзяякуючы вялікай славе і папулярнасці сьв. Тэрэсы ад Дзіцяці Ісуса была так-же шырока ве-дамая і яе родная сястра Агнешка ад Хрыста, якая да апошняга часу была ігуменыню ў тым-же ма-настыры кармэлітак, дзе жыла яе сівятая сястра. У адмену ад сьв. Тэрэсы, якая памерла ў веку 24 гады ўжо 54 г. таму, Агнешка дажыла глыбокое старасці і памерла сёлета 28 ліпеня ў веку 90 гадоў.

ГАЛАСЫ АБ РЭЛІГІЙНЫМ МАСТАЦТВЕ.

Аб тым, куды йдзе сучаснае т. зв. мадэрнае рэлігійнае мастацтва можна даведацца з сівятыні ў Ассе, якая пабудавана ў Францыі ў 1937 г. Знай-ходзіцца яна ў Альпах ля швайцарскіх граніцы. Апошнім часам мастацкая і чыста публіцыстычная прэса голасна загаварыла аб гэтай сівятыні, бо гі-сторыя яшчэ ня ведае такога ўпадку мастацтва агулам, а рэлігійнага ў асаблівасці, якое знай-шло мейсца ў Ассе. Нейкая блытаніна бязформен-ных лініяў мае предстаўляць сьв. Дамініка, а Укры-жаваньне дык мела з'абражаньці нейкай падаўгас-тая маса падобная да двух танклявых пукоў парэ-панае ялове кары. У мінульым месяцы мяйсцовы біскуп загадаў вынесці з сівятыні гэтае «укры-жаваньне». Загад біскупа стаўся нагодаю крыты-кі сучаснага мастацтва агулам. З шматлікіх гала-соў заслугоўвае на ўвагу кароткая зацемка «За-баронены Хрыстос» Іва Флёрэнса ў зусім сівец-кай газэце «Ле Монд» з дня 17-18 VI г.г., дзе між іншымі кажацца: «Я яшчэ ніколі ня чуў, каб нейкі

біскуп забараніў сумную гандлярскую іконаграфію якая ня мае ніякага адношаньня да мастацтва, ці то рэлігійнага, ці не, ці агулам да веры. Усё, што ёсьць млявае, еаладкавате, бясколернае, няшкоднае (прынамся повідна), гідкае, непасльядоунае, неасабовае, вылітае з тых самых формаў, пазбаўленае ўсякае красы і ўсякае сілы (тут маю на ўвесьце статуі)—паўсюдна іх уважаюць добрымі. Што мне наагул выдаецца дрэнным, дык гэта тое, што акры ваўлены і эранены Хрыстос заўсёды лічыўся няумесным, трывожачым, а перадусім празмерным; і заўсёды мілей быў бачаны, або талераваны Хрыстос салодзенькі...» «Няхай мне выбачыць пабожная індустрыйя, але яе банкроцтва будзе пацяшачным знакам часу. Можа яна аднак цешыцца тым, што гэта ня станеца заўтра».

РЭЛІГІЙНЫ СКЛАД НАСЕЛЬНІЦТВА ТУРЦЫІ.

Турэцкі часапіс «Эні Собах» нядаўна апублікаваў статыстыку рэлігійнага складу насельніцтва

турцыі на аснове перапісу насельніцтва з мінулага году. Выглядзе яно так: магомэтанаў — 18.497.807, праваслаўных — 103.839, юдэяў — 70.000, армянаў — 60.260, каталікоў усіх абрадаў (лацінскага, армянскага, бізантыйскага і халдэйскага) — 21.950, пратэстантаў — 5.213, безрэлігійных — 561. Паводле выкананьня сваіх рэлігійных прыпісаў адносіны выглядаюць наступна: хрысьціяне 65,5 прац. юдэі 65,5, магомэтане 23, іншыя рэлігіі 8,6.

РЭЛІГІІ Ў СЬВЕЦЕ.

Статыстычная служба ў Ватыкане паведамляе, што сучаснае насельніцтва съвету паводле галоўных веравызнаньняў мае такі склад: каталікоў 400 мільёнаў, пратэстантаў 202 мільёны, праваслаўных 161 мільён, конфунцыян і таоістаў 393 мільёны, магомётанаў 296 мільёнаў, гіндусаў 252 мільёны, буддыстаў 118 мільёнаў.

Беларускі краявід у часе жніва. Наваградчына.

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА

АГУЛЬНЫ ЗЬЕЗД БАКА «РУНЬ».

У жыцці маладое арганізацыі, якою ёсьць Беларускае Акадэмічнае Каталіцкае Аб'еднанье «Рунь» сёлетні год азначыўся паважнымі здабыткамі. Першы раз у нашай гісторыі агулам адбыўся Тыдзень Беларускіх Каталіцкіх Інтэлектуалі-

стаў (справа здачу аб ім гл. стр. 10), а дні 16-VII адбыўся Агульны Зьезд у Шэвэтоны. Справа здачы старшыні і прадстаўнікоў з паасобных краінаў выявілі, што не зважаючы на кароткі час свайго існаваньня і невялікі лік сяброў, арганізацыя зрабіла нémалую працу, якая вялася ў двох напрам-

ках: была скіравана на нутраное жыцьцё сяброў і на вонкавую дзейнасць.

Пасъля справа здачаў і ўсебаковае дыскусіі над імі намечана плян працы на бягучы год і выбрана новую Управу, у склад якое ўваішлі: старшина — Ал. Надсон, сябры Управы — В. Рамук і Т. Мазура.

Пастаноўлена, што інфармацыйны бюлетэнь «Рунь» мае выходзіць прынамся раз на паўгода і зымшчачы працы сяброў арганізацыі.

ПРЫНЯЦЦЕ БАКА «РУНЬ» У СЯБРЫ «ПАКС РОМАНА».

Сёлета 26-га ліпеня міжнародная Арганізацыя Каталіцкіх Інтелектуалаўстай «Пакс Романа» прыняла ў лік сваіх сяброў БАКА «Рунь». Дакладней аб гэтым глядзі ў асобным артыкуле на стр. 11.

АНГЛІЯ.

З жыцьця ЗБВБ.

Адна з найбольших беларускіх арганізацыяў у Англіі: Згуртаванье Беларусаў у В. Брытаніі налічвае цяпер 5 адзьдзелаў, каторых цэнтры знайходзяцца ў: Лёндане, Брадфордзе, Кэмбрый, Коўзэнтры і Манчэстэр. Ува ўсіх адзьдзелах сцвёрджана вялікую ахварнасць сяброў. У Манчэстэры ёсьць свой клуб, у Брадфордзе вядуцца стаўнані купіць Беларускі Дом для адзьдзелу Ёркс.

ЗБВБ мае свае прадпрыемствы: дэнтыстычную лябораторию і фотографічнае студыё, абодва даюць даходы. Затое лётасць зылікавадавана Таварыства Помачы Перасылання Пасылак дзеля нястачы кампэтэнтнага кіруючага пэрсаналу.

Беларускі Дом у Лёндане паволі вызваляеца ад задўжанасці. За мінулы год сплочана больш 1.000 фунт. шт. прыватных пазык, куплена шмат рэчаў у Дом, выплачана часць грошаў у ангельскі банк. Акрамя матэрыяльнае карысці Беларускі Дом мае вялікае маральнае і культурнае значэнне. Тут адываюцца розныя зборкі, даклады і прыніцы. Шмат чужынцаў адведала Беларускі Дом і тут пазнаёмілася бліжэй з беларусамі. Між іншымі за мінулы год Б. Д. адведалі: чэскі генэрал Прхала, славацкі дзеяч др. Прідовок, старшина Згуртаванья Українцаў у В. Брытаніі др. О. Фунлук, уся Управа СУБ з Лёндану, ведамы украінскі дзеяч Панчук, кандыдат у ангельскі парламант капитан Кірбы, старшина Лігі Каталіцкіх Жанчын В. Брытаніі Доуглас Вудрауф, журналістка Міс Сіднэй і шмат іншых.

Дзеля вялікага значэння, якое маё Б. Д. для ўсіх беларускіх арганізацыяў у В. Брытаніі на апошнім Зыезыдзе ЗБВБ было пастаноўлена пра весьці зборку доўгатэрміновых пазык на менш па-

10 фунтаў ад сябры з мэтай хутчэйшае сплаты задўжанасці ў банку і канчатковага перапісаныя Б. Д. на ўласнасць ЗБВБ. Калі-б удалося ажыцьцяўіць гэту пастанову, было-б сапраўды вялікім асягненнем беларусаў у В. Брытаніі.

Акруга Ёркс.

У Брадфордзе дня 3 чэрвеня адбыўся пяты Зыезд сяброў ЗБВБ Акругі Ёркс. Весткі аб жыцьці беларускае калёні ў гэтым акрузе можна быле часта стрэнуть у беларускай прэсе. У мінулым годзе Ёркскі Адзьдзел значна ўзмоцніўся, бо ў рады ягоных сяброў вярнулася група, якая калісь была выступіла і дзейнічала ў радох апазіцыі. Іхны паварот і раскрыццё сапраўднага ablічча апазіцыі значна пабудзіла дзейнасць Ёрксага Адзьдзелу і агулам ЗБВБ, аб гэтым сведчылі такія справа здача старшины, як і скарбніка дагэтульшняе Управы Адзьдзелу. Складкі і ахвяры на Беларускі Дом у Брадфордзе сыстэматычна ўзрастаюць і ёсьць надзея, што хутка можна будзе прыступіць да куплі Дому.

У склад новае Управы выбрана: старшина — Б. Бутрымовіч, заступнік старшины — Я. Міхалюк, сакратар — Я. Сеўковіч, скарбнік — М. Ягоўдзік.

Абстаяванье капліцы.

У даме а.а. Марыянаў у Лёндане, дзе месціцца Беларуская Каталіцкая Місія для Англіі і дзе адываюцца багаслужэны для беларусаў, нядайна закончана абстаяванье капліцы, пастаўлена прыгожы іконастас, выкананы а. Еронімам Левінк Ч. С. Б.

БЭЛЬГІЯ.

У студэнцкай калёні.

Сёлета з канцом акаадэмічнага году закончылі свае студыі: інж. Янка Жытко — хэмічная індустрыя і лекар Рагуля Барыс — мэдыцина.

На час вакансіі апусьцеў Беларускі Студэнцкі Дом, бо студэнты паразьяджаліся так, каб выкарыстаць выкарысны час з карысцю для сваіх далейшых студыяў; студэнты эканоміі выехалі ў Нямеччыну адведаць лягеры, дзе насы суродзічы ня маюць свайго прадстаўніцтва ў лэгэрнай адміністрацыі; студэнты гісторыі — адведваюць заходня-ўсходзійскія бібліятэкі і пад. А хто мае экзамены увесень — праводзіць час у якой небудзь ціхай манастырскай келіі.

Капліца БАПЦ.

Лювэнскі Універсітэт адпусціў адну салю для ўладжаныя праваслаўнае капліцы для аблугі праваслаўных беларускіх студэнтаў, душпастырствам якіх займаецца а. Аўгень Смаршчок. Вядзенна праца для абстаяванья капліцы згодна з вымогамі абраду.

З. Ш. А.**Новы паraphвія.**

Сёлета 20 траўня ў Нью Браўнсвік адчынена новая паraphвія БАПЦ. Настаяцелем назначаны а. Сыцяпан Войтэнка.

Прыезд яп. Васіля.

Ідучы за агульнаю хвалю эміграцыі, япіскап БАПЦ Васіль пераехаў із Нямеччыны ў З.Ш.А. У Нью Ёрку віталі яго прадстаўнікі мяйсцовых беларускіх нацыянальных арганізацый і ўстановаў.

Яшчэ адзін часапіс.

Сёлета ў ліпені вышаў у Чыкааго (З. Ш. А.) новы беларускі скайцкі часапіс «Рада Кругу» прызначаны для старэйшых скайтаў. Часапіс выдае на цыклістылі Галоўная Кватэра Беларускіх Скайтаў на Чужыне, у выданні якое сёлета паказаўся адзін нумар «Юнак» і якая выдавала раней «С.І.С.». Новаму часапісу трэба пажадаць, каб не спаткала яго доля гэтага апошняга.

КАНАДА.**Беларуская песня ў паходзе.**

Гурток Маствацае Самадзейнасці Беларускае Народнае Песні і Танцаў пры Беларускім Нацыянальным Камітэце ў Вінніпэгу пад кіраўніствам А. Радчанкі сёлета між 23-26 траўня прымай актыўны ўдзел у міжнародным фэстывалю, які ладзіў мяйсцовым аддзялдзел УМСА ў сувязі з сотымі ўгодкамі існаванья гэтае арганізацыі. У фэстывалю ўдзельнічала 24 этнічныя групы; беларуская была між імі наймалодшою, але выйшла на першыя месцы дзяяканія перадусім маладому таленавітаму салісту Міхасю Радчанку і добраму кіраўніству. Прыгожы чисты тэнар і умелае выкананыне беларускіх народных песняў выклікала сапраўдную буру воплескаў у слухачоў. Добра так-жа съпявала жаночыя квартэт.

Бог ніколі ня скупіў талентаў для беларускага народу, а калі да таго знайходзяцца кіраўнікі, якія дапамагаюць ім разьвіцца, дык нават такая невялікая група беларусаў, як у Вінніпэгу можа і для сябе, і для чужынцаў унесці ў будзённае жыццё некалькі съветлых маментаў дзяяканія цудоўным мэлёдыям беларускіх народных песен.

НЯМЕЧЧЫНА.**Выданыне «Белае Кнігі».**

Рэдакцыя газеты «Бацькаўшчына» запраектавала выданыне дакумэтальнага кнігі ў справе аб-

шару Беларусі і неабаснаваных пасяганьняў некаторых суседзяў на беларускія землі. Кніга мае выйсьці ў ангельскай, французскай і німецкай мовах у форме «Белае Кнігі». Рэдакцыя зьвярнулася з заклікам да ўсіх беларусаў, каб прысыпалі складкі на гэтае выдавецтва. Гроши належыць слаць: у Нямеччыне ў рэдакцыю «Бацькаўшчыны», а ў іншых краінах, на предстаўніцтвы гэтае газэты зазначаючы на пераказах «На Белую Кнігу».

Між студэнтаў.

Сёлета на Міжнародным Зыезьдзе Студэнтаў з краінаў акупаваных бальшавікамі, які адбыўся ў Мюнхене між 15-19 ліпеня, заснавана Арганізацыя Студэнтаў з-за Зялезнае Заслоны.

На гэтым Зыезьдзе актыўна ўдзельнічала беларуская дэлегацыя ад імя Цэнтралі Беларускіх Студэнцкіх Арганізацый (аседак у Лювэне) у складзе: Я. Запруднік і Ул. Цвірка. У канцовых выбарах Я. Запруднік увайшоў у склад управы новае арганізацыі як заступнік старшыні.

У проціўагу да міжнароднага камуністычнага фэстывалю моладзі, які сёлета на пачатку жніўня адбыўся ў савецкай зоне Бэрліну, моладзь з 13 краінаў, акупаваных бальшавікамі, арганізавала супраць-дэманстрацыю ў якой прыняла актыўны ўдзел беларуская моладзь з Нямеччыны і Бэлгіі.

**НА ФОНД «БОЖЫМ ШЛЯХАМ»
І ВЫДАВЕЦКІ ФОНД «ДОБРАЕ КНІЖКІ».****Апошнім часам прыслалі:**

Галу-ка А. 1.000, Каран-кі М. 300, Каш-н У. 500, Ліс С. 350, а. М. Маскалік (Харыт. Сл.) 16.000, Но-ак М. 1.000, Наг-ы Б. 980, Ром-к А. 1.000, Ск-ат Я. 1.000, С. Б. 2.800, Тар-о С. 100, Тр-го Фр. 350, Эміл-к С. 300, Юр-к Р. 300, Юзэ-іч Г. 1.750.

П О Ш У К I:

Канавала Васіля с. Канона, вывезенага ў 1944 г. у Нямеччыну, шукаючы яго аднавіяскуюцы. Пісаць на адрес рэдакцыі.

Караленка Міколу с. Гальша і Шышка Васілія с Аляксея просіцца падаць свае адрады ў Беларускую Каталіцкую Misiю ў Парыжу, для пераслання ім дакумантай. Пісаць на адрес:

Mission Biélorussienne Catholique en France, 95, Rue de Sèvres, Paris-VI - France.

Абразкі з жыщъдя

ТАНЦЫ НАД БЯЗОДНЯЮ.

Малады ніямецкі місіянар з Мюнхену, які ехаў у Аргентыну караблём «Формоза», апавяддае сваё үражэнныі аб затапленыні італьянскага карабля «Мафальда».

«У шэсьць з палавіна гадзін вечара «Формоза» атрымала вестку аб катастрофе «Мафальды» і адразу пасъпышла на помач. Перад дзявятаю гадзінай карабель ужо быў на мейсцы катастрофы. «Мафальда» радасна прывітала ратунковы карабель, яе задняя частка была ўжо занурана, а перад быў узынты над паверхняю мора. Пасажыры першае і другое клясы, маючы весткі аб прыезьдзе ратунковага карабля, нічым ня турбоваліся і пасъля вячэры весела танцавалі. Раптам у караблі пацуўся трэск, узняўся крык, сырэны заўлі на ўсю сілу і з страшэнным трэскам «Мафальда» перавярнулася на бок і праз некалькі хвілінаў колёс занурыўся пад воду. Жалоба танцаў у пасажыраў першае і другое клясы выясняне той факт, што з гэтае катастрофы выратаваліся пераважна пасажыры трэцяе клясы. Трэба было быць сапраўды бязглаздым, каб забыцца аб небясьпекы, убачыўши ратунковы карабель і ладзіць гульню над пропасцю. Але гэта заўсёдная азнака разбэшчанага съвету: ён танцуе над бязодніем, у якую мае праваліцца».

«УСТУП ЗАБАРОНЕНЫ».

Калісці ў Варшаве можна было часта ўбачыць на дэзверах багатых дамоў напіс: «Жабраком і прашаком уступ забаронены».

У 1944 г. прыйходзячы па абязлюдненых вуліцах Варшавы можна было часам пабачыць у зруйнаваных дамох зеўраючая дэзверы з тымі-ж забараняючымі напісамі, толькі цяпер яны былі так паадчыненыя, што і калішнія ўласнікі нёмаглі іх зачыніць і для іх самых цяпер уступ зрабіўся забаронены. Нехта пакрыжаваў іхныя гордыя пляны.

БЯДНЕЙШЫ ЗА БЕДАКА.

Адзін арабскі пісьменынік апавяддае аб сабе: «Я ніколі не пераймаўся маймі турботамі і горамі за выняткам толькі аднаго разу, калі прышлося ѹсыні басанож, ня маючы за што купіць чаравікаў. Так ідучы, я зусім падбіўся і вельмі засумаваў. У такім настроі я ўвайшоў у адну сівятыню і ў прытворы ўбачыў там калеку зусім бяз ног. Глянуўши на яго, я падумаў, што ўсё-ж я мушу быць вельмі задаволены і ад шчырага сэруца я падзякаваў Богу, што магу хадзіць маймі нагамі хоць і без чаравікаў, бо той бязногі, як-бы ён быў шчасливы, калі-б мог хадзіць басанож так, як я».

БЯЗ РЭЛИГІИ, ГЭТА ІНШАЯ СПРАВА...

Перад вайною французскі сэнатар Рэн прыехаў першы раз, як сэнатар, з Пэрынэй у Парыж і нахадзіў у адным гатэлі пакой на цэлы месяц ды адразу заплатіў гаспадару наперад ўсю належнасць. Узяўши гроши, гаспадар гатэлю спытаў сэнатара, ці мае напісаць квіт.

— Нашто, — адказаў Рэн, — Бог нас бацьку, што мы расплатіліся.

— А вы верыце ў Бога? — спытаўся гаспадар гатэлю.

— Зразумела што так, а вы?

— Не, паважаны сэнатар, я ня веру!

— Дык тады зусім іншая справа, дайце мне, калі ласка, хутка пакітаваныне на атрыманыя гроши!

ВУГОЛЬЛЕ.

Адзін настаянік, стараючыся добра ўзгадаваць сваіх дзяцей, ніколі не дазваляў ім кампанаваць з асобамі, аб якіх хадзіла нядобрая слава.

Дзеля гэтага аднойчы ягоная 17-ші гадовая дачка Эміля звяярнулася з такім закілом:

— Але-ж, бацька, ты мяне ўсё яшчэ лічыши маленькім дзесяцям і ніколі не дазваляеш мне пайсці да Лізы, байшся, што я ад яе чаго дрэннага набяруся.

Бацька замест адказу выцягнуў з печы загаслы вугаль і падаў яго дачцы, кажучы:

— На вазьмі яго, ён ужо астыў.

Эміля ўзяла вугаль у рукі і адразу іх запэцкала, ды гут-жа начала іх абрэзвашь аб плаце і яго так-ка запэцкала.

— Ах, ніколі нельга ўсьцерагчыся, каб не запэцкаца, бяручы вугольле, — апраўдвалася Эміля.

— Прауда, — адказаў бацька, — заўсёдышы калі вугольля ўчэрнішся, а калі вады памочышся, але так-жэ і з людзьмі: з кім павядзешся, ад таго і набярэшся. Ад ліхіх сяброў набярэшся дрэнных навыкаў.

АХВЯРНЫ ВУЧОНЫ.

Малады бразілійскі лекар д-р Наполеон-Родрыг Ляўрэнто, які заснаваў спэцыяльную ўстанову для доследаў лячэння рака і ўзвесь час займаўся ў ёй, памёр сёлета як ахвяра гэтае страшнае хваробы.

Перад смерцю ён напісаў ліст да сваіх калегаў хворых на рака, у якім між іным чытаем: «Шукайце Ісуса Хрыста, Які адзіны ёсьць нашым збаўленьнем. Гэта ён дае нам духовую сілу і супакой, калі навуковыя і мэдычныя сродкі стаюцца беззапаможнымі. І калі Вам так здарыцца, не знявярвайтесь, бо з вамі будзе Бог у сваёй бескаеачнай Любові...»

www.Kamunikat.org